

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**ANNE EBEVEYNİN KENDİ ANNE RET KABULÜNÜN, EBEVEYNLİK
TUTUMU ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzum TÜRK

**Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı**

Nisan, 2021

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ANNE EBEVEYNİN KENDİ ANNE RET KABULÜNÜN, EBEVEYNLİK
TUTUMU ÜZERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arzum TÜRK
(Y1912.272007)

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

Nisan, 2021

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Anne Ebeveynin Kendi Anne Ret Kabulünün, Ebeveynlik Tutumu Üzerine Etkisi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (16/04/2021)

Arzum TÜRK

ÖNSÖZ

Kendi annelik deneyimimin en zorlu sürecini yaşadığım ve Psikoloji Yüksek Lisansıma devam ettiğim günlerde potansiyelimi keşfetmek için anneliğe psikoloji bağlamında daha yakından bakmaya başladım. Yine aynı süreçte Bert Hellinger'in yaptığı çalışmalarla, gelişmekte olan “Kalıtsal Aile Travmaları” konusu da nesiller arası etkileşimlere dikkatimi çekti.

Bütün bu çalışmaların içerisinde anneliğimi bilimsel yollarla oluşturulmuş dış uyaranlardan beslerken, bu kimliğin asıl yaratıcısı olan kendi anneme dikkatle bakmayı unuttuğumu fark ettim. Ben annemden nasıl bir annelik almıştım? Kendi çocuklarıma bunu nasıl yansıtmaktaydım? Dahası bütün bu olup bitenleri sadece kendi deneyimlerimle değerlendirmem ne kadar yeterli olabilirdi? “Anne Ebeveynin Kendi Anne Ret Kabulünün, Ebeveynlik Tutumu Üzerine Etkisi” bu soruları sormakta olan herkesin destek alabileceği bir kaynak olması umuduyla yazıldı.

Başta, bir anne – kız ilişkisinde yaşanabilecek tüm özdeşleşme ve yabancılaşma hallerinin en üst seviyelerinde beni gezdiren sevgili annem Emine Nilgün Yurtsever'e, hem eğitim hem de tez sürecimin her aşamasında bana olan inancından destek aldığım, hayat yoldaşım, eşim Hakkı Cihan Türk'e, annelikten de öte insan olmanın sorarak, araştırarak bilgiyi içselleştirmekle başladığını öğreten babam Ferit Yurtsever'e, hümanizmi ve tekamülü sonsuzluktan yoluma ışık olan öz babam Çetin Ersöz'e teşekkür ederim. En çok da beni olduğum kadarıyla kabul ettikleri için.

Adım adım ilerlediğim bu akademik alanda bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, başta tez danışmanım Sn. Dr. Engin Eker olmak üzere tüm enstitü hocalarıma sabır ve emekleri için büyük bir teşekkür borçluyum. Hakları ödenemez.

Tezimin yazım sürecinde, anketlerin yayılması ve tarafıma ulaştırılmasında yardımını esirgemeyen, seçilmiş kız kardeşlerim Erenköy Kız Lisesi, 2003 mezunlarına, Acıbadem Hastanesi Pediatri Bölümünün tüm velilerine erişimimi sağlayan ve anket sayımızın bu denli yüksek olmasına destek olan Sn. Dr. Ayşen

Bayraç'a, sevgili sınıf arkadaşım Fulya Uzun'a, SPSS analizlerinde desteğini esirgemeyen Yücel Gürer'e de ayrıca teşekkür ederim.

Nisan, 2021

Arzum TÜRK

ANNE EBEVEYNİN KENDİ ANNE RET KABULÜNÜN, EBEVEYNLİK TUTUMU ÜZERİNE ETKİSİ

ÖZET

Araştırmanın amacı anne ebeveynin kendi anne ret-kabulünün, ebeveynlik tutumu üzerine etkisinin incelenmesidir. Bu amaç kapsamında araştırmaya 2-6 yaş arasında çocuğu bulunan 493 anne dahil edildi. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesi için Demografik Bilgi Formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve Yetişkin Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği (EKRÖ) kullanıldı. İstatistiksel analiz IBM SPSS 25.0 paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı verilerde frekans analizi kullanılmıştır. Ölçek verilerin değerlendirmesinde Kruskal Wallis-H testleri kullanıldı. Ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkinin tanımlanması Sperman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Katılımcıların ebeveyn kabul düzeyinin yüksek olduğunu bulundu. Katılımcıların demokratik tutumları yüksek, otoriter tutumları düşük, aşırı koruyucu ve izin verici tutumları orta düzeyde bulundu. Ebeveyn ret-kabul ve ebeveyn tutumu düzeyleri katılımcıların kendileri ve annelerinin eğitim durumuna bağlı olarak değişmediği bulunmuştur. Ebeveyn tutumu alt boyutlarından demokratik ve otoriter alt boyut düzeyleri yaş gruplarına göre farklılaşmaz iken, aşırı koruyucu ve izin verici alt boyutlarında gruplar arasında farklılık bulunmuştur. Katılımcıların EKRÖ alt boyutları ve ETÖ alt boyut puanları gelir durumuna göre değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak araştırmada katılımcı annelerin ebeveyn ret kabul düzeyleri ile ebeveynlik tutumları arasında düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Ret-kabul, Tutum

THE EFFECT OF THE PARENT'S OWN MATERNAL REACTION ON PARENTAL ATTITUDE

ABSTRACT

The aim of the study was to examine the effect of mother's own rejection-acceptance on parenting attitude. For this purpose, 493 mothers with children between 2-6 years old were included in the study. Questionnaire method was used in the research. Demographic Information Form, Parental Attitude Scale (PAS) and Adult Parents Acceptance-Rejection Scale (APARS) were used to obtain data. Statistical analysis IBM SPSS 25.0 package program was used. Frequency analysis was used in descriptive data. Kruskal Wallis-H tests were used to evaluate the scale data. Spearman Correlation analysis was used to define the relationship between scales and their sub-dimensions.

In the study participating mothers 29.4% of them were between the ages 33-36 and 24.10% of them were between the ages of 37-40. 36.90% of the participants had middle income level, 49.50% had lower-middle income level. It was found that the parental acceptance level of the participants was high. Democratic attitudes of the participants were found to be high, authoritarian attitudes were low, and their overprotective and permissive attitudes were moderate. Parental rejection-acceptance and parental attitude levels did not differ according to the education level of the participants themselves and their mothers. While the levels of democratic and authoritarian sub-dimensions, which are among the sub-dimensions of parental attitude, did not differ according to age groups, the overprotective and permissive sub-dimensions differed. Participants' PARQ sub-dimensions and PAS sub-dimension scores differed according to their income level. As a result, a minimal relationship was found between participating mothers' parental rejection levels and parental attitudes.

Keywords: Parents, Acceptance-Rejection, Attitude

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Problemleri	2
B. Araştırmanın Amaç ve Önemi	3
C. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
A. Ebeveyn Kabul-Ret Kuramı (EKAR).....	4
1. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu (Warmth Dimension)	4
a. Soğukluk ve sevgisizlik	6
b. Düşmanlık ve saldırganlık	6
c. Kayıtsızlık ve ihmal.....	6
d. Farklılaştırılmamış ret	6
2. Ebeveynliğin kontrol boyutu.....	7
3. EKAR kuramının alt alanları	8

a. Kişilik alt teorisi	8
i. Bağımlılık ve savunmaya yönelik bağımsızlık	9
ii. Düşmanlık/Saldırganlık	10
iii. Duygusal Tepkisizlik.....	10
iv. Duygusal istikrarsızlık.....	11
v. Olumsuz benlik saygısı	11
vi. Negatif öz yeterlilik.....	12
vii. Olumsuz dünya görüşü.....	12
b. Başa çıkma teorisi.....	13
c. Sosyokültürel sistemler alt teorisi	14
4. beveyn Ret - Kabulü ile ilgili çalışmalar	15
B. Ebeveyn Tutumları	20
1. Ebeveyn tutumları stilleri.....	21
a. Otoriter tutum	21
b. Aşırı koruyucu-kollayıcı.....	21
c. Aşırı hoşgörülü	22
d. Demokratik	22
e. İlgisiz ve kayıtsız.....	22
2. Çocuk Ebeveyn İlişkisi ve Ebeveyn Tutumları	23
3. Ebeveyn Tutumları ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	25
III. YÖNTEM.....	29
A. Araştırmanın Modeli.....	29
B. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	29
C. İşlem	29
D. Veri Toplama Araçları.....	30
E. Araştırmanın Varsayımları	32

F. Veri Analizi	32
IV. BULGULAR.....	33
V. TARTIŞMA	50
VI. SONUÇ.....	55
VII.ÖNERİLER	56
VIII. KAYNAKÇA.....	57
IX. EKLER.....	70
ÖZGEÇMİŞ.....	80

KISALTMALAR

APARS : Adult Parents Acceptance-Rejection Scale

BDÖ : Beck Depresyon Ölçeği

EKAR : Ebeveyn Kabul ve Ret Teorisi

ETÖ : Ebeveyn Tutum Ölçeği

PAS : Parental Attitude Scale

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1 Katılımcıların yaş grupları oranları.....	33
Çizelge 2 Katılımcıların ekonomik durum ile ilgili bilgileri	33
Çizelge 3 Katılımcıların anne mezuniyet durumu bilgileri.....	33
Çizelge 4 Katılımcıların eğitim durumu ile ilgili bilgileri	34
Çizelge 5 Katılımcıların çocukluğunu geçirdiği yer ile ilgili bilgileri.....	34
Çizelge 6 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyut puan ortalamaları.....	34
Çizelge 7 Katılımcıların ETÖ alt boyut puan ortalamaları	35
Çizelge 8 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının yaş gruplarına göre değerlendirilmesi.....	36
Çizelge 9 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının gelir durumuna göre değerlendirilmesi.....	37
Çizelge 10 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının anne mezuniyet durumuna göre değerlendirilmesi.....	39
Çizelge 11 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının eğitim durumuna göre değerlendirilmesi.....	40
Çizelge 12 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının çocukluğun geçtiği yere göre değerlendirilmesi.....	41
Çizelge 13 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının yaş gruplarına göre değerlendirilmesi.....	43
Çizelge 14 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının gelir durumuna göre değerlendirilmesi.....	44
Çizelge 15 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının anne mezuniyet durumuna göre değerlendirilmesi.....	45

Çizelge 16 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının eğitim durumuna göre değerlendirilmesi.....	46
Çizelge 17 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının çocukluğun geçtiği yere göre değerlendirilmesi.....	47
Çizelge 18 EKRÖ-toplam ve alt boyutları ile ETÖ alt boyutları arasındaki korelasyon düzeyleri	48

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 Ebeveynliğin sıcaklık boyutu.....	5
---	---

I. GİRİŞ

İnsanın kendini bulma macerasında karşısına çıkan varoluşsal sorular, kendisini tanımasına ve anlamasına yardımcı olan bir yaşantı arayış süreci olarak ifade edilmektedir. Holmes, (1993) bağlanma kuramında, bağlanma stillerinin bebeklik çağında oluştuğunu ve bir yaşam süresi boyunca sürdüğünü belirtmektedir. Her ne kadar bağlanma ilişkilerinin yaşam boyunca devam ettiğini gösteren çalışmalar olsa da bağlanma stillerinin yıllar içerisinde değiştiğini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Çocuğun psikolojik gelişimindeki ebeveynleriyle kurmuş olduğu ilişki ve bağlanma stiline yetişkinlikte kurulacak ilişkilere etki edeceği belirtilmiştir (Cassidy, 2000). Çocukluk çağında anne ile çocuk arasında yaşanan ilişki birikiminin gelecek yaşantıda insanlarla kurduğu ilişkilerini, sosyal çevreye yapılanmasını etkileyeceği kabule edilmiştir. Toplumun temel yapı taşlarından birini aile oluşturmaktadır, bu hipotez yüzyıllardan beri kabul görmektedir. Aile döngüsel bir süreç içerisinde şekil alır. Bir aileye sahip olan birey ileride kendisi de bir aile çatısı oluşturur, burada bir genelleme söz konusudur fakat her zaman geçerli olmayabilir. Birey ne bir aile içerisinde yetişebilir ne de kendisine bir aile çatısı kurmak isteyebilir. Fakat bu çalışmada ve literatür araştırmasında aile içerisinde yetişen bireyin ileride kendi ailesi içerisindeki döngüsel yaşantısı üzerinde durulmaktadır. Bireyin annesi ile kurduğu etkileşimde edinmiş olduğu düşünce kalıpları, duygu kazanımları ileride kuracağı etkileşim ağlarını şekillendirir. Ebeveynin çocuğu ile arasındaki bağ ve ebeveynlik tutumları geçmiş yaşantılarında oluşturdukları kazanımlardan etkilenir (İşmen Gazioğlu, 2013). Tıpkı ebeveyn tutumları gibi, çocuğun ebeveyni tarafından ret ya da kabul görmesi, onun kişilik gelişimini etkileyen döngüsel bir bileşendir. Ebeveyn tarafından kabul ya da ret algısını çalışan araştırmacı Rohner, ebeveynin davranışlarının çocuk gelişimini etkilediğini ileri sürmüştür. Bu konuda geliştirdiği kuramında, erken çocukluk döneminde çocuğun, anne ve babasının davranışlarını nasıl algıladığı ve bunlardan nasıl etkilendiğini açıklamaya çalışır. Ebeveyni tarafından kabul gören çocuk, olumlu dünya algısı,

kendini olumlu kabul gibi pozitif düşünceler geliştirerek sağlıklı bir gelişim gerçekleştirir. Aynı şekilde olumlu ve sağlıklı ebeveyn tutumunu deneyimleyen çocuk, sağlıklı yaşantı sürer. Buradan hareketle, annelerin kendi anne ret-kabul düzeylerinin ebeveynlik tutumları üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Kendi annesi tarafından kabul görmediği takdirde bir anne sağlıklı bir ebeveyn tutumu sergileyemez, problem cümlesiyle yola çıkılmıştır ve bu sorunun alan yazınında ciddi bir öneme sahip olacağı düşünülmektedir.

Çocukluk dönemindeki aile ortamı ve ebeveyn tutumlarının birey üzerindeki kaçınılmaz etkisi nedeniyle, kişilik özellikleri, benlik, psikolojik iyilik hali ve dolayısıyla psikolojik rahatsızlıklardaki rolü, uzun süredir ilgi odağı olarak varlığını sürdürmektedir (Perris ve ark. 1994).

A. Araştırmanın Problemleri

1. Annelerin annesinin ret-kabulü, anne ebeveynin ebeveynlik tutumunu nasıl etkilemektedir?
2. Annelerin annesinin ret-kabulü, anne ebeveynin ebeveynlik tutumunu en çok hangi yaş aralığında anlamlı bir şekilde etkilemektedir?
3. Üniversite ve üzeri eğitim seviyesindeki annelerde anne reddi, ebeveynlik tutumunu olumlu ya da olumsuz anlamda etkiler mi?

Araştırmanın Hipotezleri;

- H1. Anne ebeveynin ebeveyn kabul-ret algıları ve çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H1.a. Annenin ebeveyn kabul-ret algısı ile izin verici ebeveynlik tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- H1.b. Annenin ebeveyn kabul-ret algısı ile demokratik çocuk yetiştirme tutumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- H1.c. Annenin ebeveyn kabul-ret algısı ile aşırı koruyucu çocuk yetiştirme tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
- H1.d. Annenin ebeveyn kabul-ret algısı ile otoriter çocuk yetiştirme tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

- H2. Anne ebeveynin ebeveyn kabul-ret algısı ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkide sosyo-demografik değişkenler açısından anlamlı bir farklılık vardır.
- H2.a. Annenin ebeveyn ret algısının çocuk yetiştirme tutumuna olan etkisi annenin eğitim düzeyi arttıkça negatif yönlü seyrederek.
- H2.b. Annenin ebeveyn kabul-ret algısının çocuk yetiştirme tutumuna olan etkisi annenin gelir düzeyi arttıkça negatif yönlü seyrederek.
- H2.c. Annenin ebeveyn kabul-ret algısının çocuk yetiştirme tutumuna olan etkisi 28 yaş ve üzerindeki annelerde, 27 yaş ve altı annelerden daha düşüktür.
- H2.d. Annenin ebeveyn kabul-ret algısının çocuk yetiştirme tutumuna olan etkisi metropol, büyükşehir ve yurtdışında yaşayan annelerde, diğerlerine göre daha düşüktür.

B. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Kuşaklar arası olan çalışmalar literatürde sınırlıdır. Annenin kendi annesiyle olan etkileşiminin, kendi anneliğini nasıl etkilediğini açıklayan bir çalışma olması sebebiyle alanında özgün ve güçlü bir çalışmadır. Mevcut çalışma ebeveyn yaklaşımlarının sorgulanması, çocukların bu yaklaşımdan nasıl etkilendiğini ve sonrasında yetişkinlikte nasıl bir annelik geliştirdiklerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Anne ebeveynlerin, nesiller arasındaki etkileşimi ve bundan doğan sonuçlarını ortaya koyduğu için önemli bir çalışmadır.

C. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sadece 2-6 yaş arası çocuğu olan annelerde uygulanması sınırlılık oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular kullanılan ölçek verileri ile sınırlıdır.

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

A. Ebeveyn Kabul-Ret Kuramı (EKAR)

Ebeveyn Kabul ve Ret Teorisi (EKAR), sosyalleşme ve yaşam boyu gelişim hakkında, ebeveyn kabul ve reddinin nedenlerini ve bunların kişinin duygusal, davranışsal ve sosyo-bilişsel gelişimi üzerindeki etkilerini analiz eden bir teoridir (Rohner 1980; Rohner 2004). Tüm insanların başkaları tarafından kabul edilmek için duygusal ihtiyaçları olduğu varsayımına dayanır. Bu ihtiyacın kültür, ırk, fiziksel özellikler, sosyal statü veya dil gibi özelliklerden bağımsız olduğunu vurgular. Diğer bir deyişle, EKAR, evrensel bir yaklaşım benimseyerek ebeveynlerin ihtiyaçlarının kültürlerarası ve genellenebilir ilkelerini açıklamayı amaçlamaktadır (Artemis ve Touloumakos, 2016). Teori, algılanan reddin, bir bireyin farklı topluluklarda öz saygısı açısından benzer sonuçlara yol açtığını ileri sürmektedir. Diğer bir önemli hipotez, kabul veya reddedilmeyle sonuçlanan ebeveyn davranışlarının kültürler arasında farklılık gösterebileceğidir (Rohner 1980).

1. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu (Warmth Dimension)

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin önemli bir boyutu olan “sıcaklık” kavramı, kabul ve reddin belirleyicisidir. Sıcaklık boyutu, ebeveynler ile çocukları arasındaki duygusal bağın doğasına ve ebeveynlerin duygularını fiziksel ve sözlü olarak çocuğa nasıl ilettiklerine odaklanır (Rohner 1980).

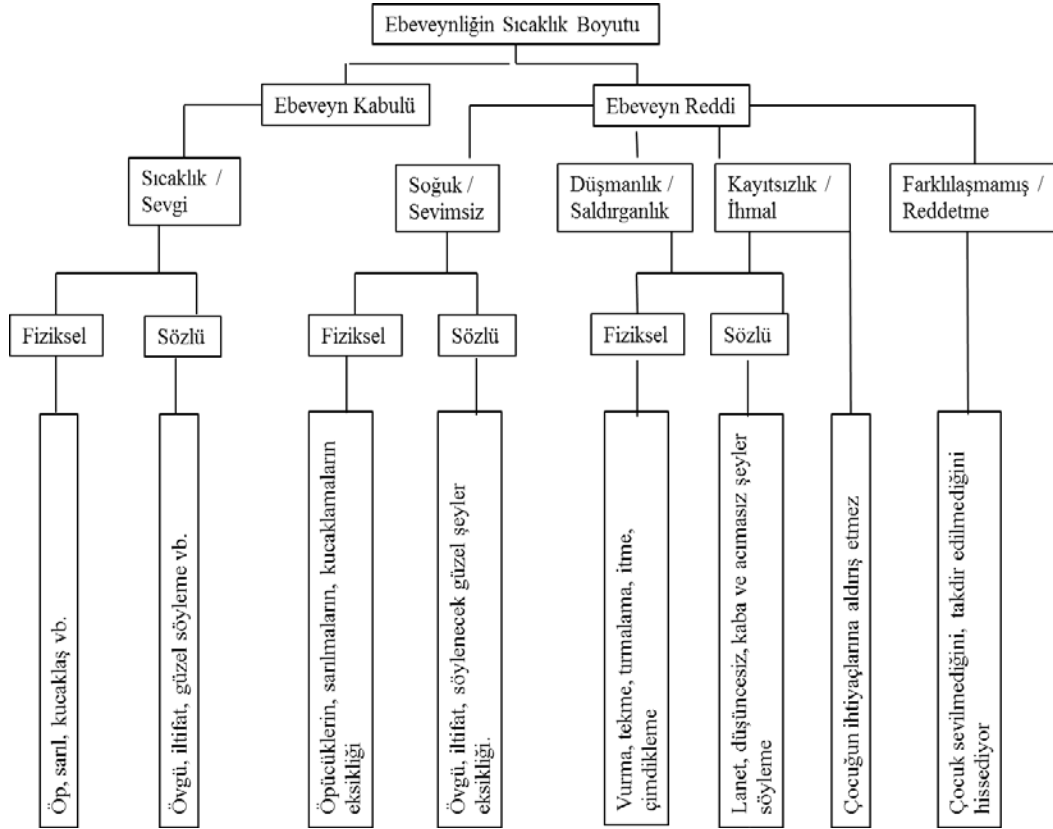
Ebeveyn kabulü ve ebeveyn-çocuk ilişkisinde sıcaklık, şefkat, ilgi, destek veya sevginin varlığı, sıcaklık boyutunun pozitif ucundayken; ebeveyn reddi, az veya hiç sıcaklık olumsuz uça yer almaktadır (Rohner, Khaleque & Cournoyer 2005: 305). Ayrıca annenin ev işlerine ve evlilikle ilgili sorunlara yönelik ret tutumunun çocuğun reddedilmiş hissetmesine neden olduğu bulunmuştur (Macias, Saylor, Rowe ve Bell 2003, Aydın ve Yamaç 2014:90). Tüm bireyler çocuklukları boyunca bakıcılarından az ya da çok sevgi gördükleri için, algılanan

kabul veya reddine göre bu sıcaklık boyutu yelpazesine yerleştirilebilir (Rohner 1980).

Sıcaklık boyutunun kabullenme ucunda, ebeveynler sıcaklığını, sevgisini ve çocuklarına olan ilgisini fiziksel ve sözlü olmak üzere iki şekilde ifade edebilirler.

Kabulün fiziksel ifadesi sarılmalar, okşamalar, öpücükler, gülümsemeler veya diğer onay veya destek gösterme yolları ile yapılabilirken övgü, iltifat, çocuk hakkında güzel şeyler söyleyerek veya hikayeler anlatarak sözlü olarak ifade edilebilir (Rohner ve ark., 2012; Khaleque, 2013).

Öte yandan, sıcaklık boyutunun olumsuz tarafı, yani redde, ebeveynler çocuklarına karşı dört şekilde ve bunların kombinasyonlarında reddedici davranışlar sergilemektedir. Bu dört yol, Şekil 1'de belirtildiği gibi şu şekilde özetlenebilir: (Rohner ve ark., 2005; Khaleque, 2013; Putnick ve ark., 2012).

Şekil 1 Ebeveynliğin sıcaklık boyutu

Kaynak: (Rohner ve ark., 2005).

a. Soğukluk ve sevgisizlik

Ebeveynler çocuklarına karşı soğuk davranışlar sergileyebilirler ve fiziksel (sarılmalar, öpüşmeler vb.) veya sözlü (yani övgü, iltifat vb.) duygusal sıcaklık ifadesi çok az olabilir veya hiç olmayabilir.

b. Düşmanlık ve saldırganlık

Ebeveynler çocuklarına düşmanlık taşıyabilir ve saldırganlıklarını fiziksel (ör. Vurma, tekme atma, çimdikleme vb.) ve sözlü (yani alay etme, küfür etme, bağırma vb.) şekilde ifade edebilirler.

c. Kayıtsızlık ve ihmal

Kayıtsızlık, çocukla fiziksel olarak yanındayken bile, çocuk için ebeveyn endişesinin olmamasıdır. Öte yandan ihmal, ebeveynlerin çocuğun fiziksel, tıbbi, eğitimsel, sosyal veya duygusal ihtiyaçlarını karşılayamamasına işaret eder.

d. Farklılaştırılmamış ret

Bu durumda çocuk, ebeveynleri herhangi bir ihmal edici, soğuk, sevimsiz, kayıtsız veya saldırgan davranışlar sergilemese bile ebeveynleri tarafından sevilmediğini hisseder.

Rohner ve ark. (2012) duygu ve davranış açısından bu dört reddedilme yolunu analiz etmiştir. Bu nedenle, öncelikle düşmanlık ile saldırganlık ve kayıtsızlık ile ihmal arasındaki ilişkiye odaklanmışlardır. Düşmanlık ve kayıtsızlık, saldırgan ve ihmal edici davranış olarak yansıtılan iç dinamik duygular olsa da, kayıtsızlık ve ihmal arasındaki korelasyon, söz konusu çalışmada düşmanlık ve saldırganlık arasındaki ilişki kadar doğrudan bulunmamıştır. Bunun nedeni, ebeveynlerin ilgisizlikleri dışında çeşitli nedenlerle çocuklarını gerçekten ihmal etmesi veya ihmal ediyormuş gibi görünmesi olabilir. Örneğin, ebeveynler çocuklarına olan öfkeleriyle baş edebilmek için çocuklarını ihmal edebilirler.

Reddin boyutlarını tanımlamak için kullanılan kavramlara atıfta bulunan terim ve davranışlar kültür ve etnisite tarafından şekillenir (Dwairy, 2010). Örneğin, ABD'de yaşayan gençler, ebeveyn kontrolünü özerkliklerini olumsuz olarak etkiliyor olarak algılamakta, Doğu Asyalı gençler ebeveyn kontrolünü bir bakım ve sahip çıkma olayı olarak görmektedir (Kyoung-Sook 2008). Reddetme

davranışını kültürler arasında adlandırmak için kullanılan belirli bir evrensel terminoloji yokluğuna rağmen, araştırmalar reddi göstermenin dört yaygın yolunu ortaya çıkarmıştır (Senese ve ark., 2016).

Ebeveyn kabulü ve reddi fenomenolojik ve davranışsal olmak üzere iki perspektife göre incelenebilir. Fenomenolojik yöntem, bireyin deneyimlerini kendi algılayışına dayandırmaktadır. Davranış perspektifinde, bireyin deneyimleri ikinci bir kişinin raporlarına dayanılarak ele alınır. Genellikle, bu yöntemlerin herhangi birinden aynı sonuçlar elde edilir. Bununla birlikte, iki yöntemin sonuçlarının farklı olması durumunda, fenomenolojik bakış açısına öncelik verilmelidir (Miranda ve ark., 2016; Fernández-García ve ark., 2017).

2. Ebeveynliğin kontrol boyutu

EKAR teorisinde ebeveynliğin diğer boyutu kontroldür. Ebeveynliğin kontrol boyutu, ebeveynlerin çocuğun davranışını ne ölçüde kısıtladığı ve sınırladığı, bu kontrolün çocuk tarafından nasıl algılandığı ve bu kısıtlamaların çocuğun yaşamı üzerindeki etkileri ile ilgilidir. İzin verme ve katılık, ebeveyn kontrolünün sürekliliğinin iki ucunda yatmaktadır. İzin veren ebeveynler, çocuklarının davranışını nadiren kontrol eden ebeveynlerdir, oysa çocuklarının davranışlarını sürekli kontrol eden ebeveynler kısıtlayıcı olarak tanımlanabilir (Rohner ve Pettengill, 1985; Rohner ve Rohner, 1981).

Kısıtlayıcı ebeveynlikte, ebeveynler çok fazla kural koyar, çeşitli durumlarda çocuklarına çok fazla kısıtlama getirir ve çocuğun bunlara uymasını talep eder. Her zaman çocuğun davranışını takip ederler. Bu nedenle çocuğun ebeveyn gözetimi olmaksızın bazı beceriler ve özerklik kazanmasını engellerler. Ebeveyn kontrolü kendini daha çok cinsellik, tuvalet eğitimi, ahlaki değerler, ev işleri, düzenlilik ve saldırganlık gibi alanlarda göstermektedir (Rohner ve Pettengill 1985, Yakın 2011).

Sürekli izin veren ebeveynler ya çocukları için hiçbir kural koymazlar ya da yalnızca çocuğun güvenliğini veya fiziksel sağlığını sağlamayı amaçlayan kurallar koyarlar. Bu tür ebeveynler, çocuklarına davranışsal yönelim sağlamadıkları için çocuklarının istedikleri gibi davranmalarına ve kendi kararlarını vermelerine izin verirler (Rohner ve Pettengill 1985; Yakın 2011).

3. EKAR kuramının alt alanları

EKAR teorisi; kişilik, başa çıkma ve sosyokültürel sistemler olmak üzere üç alt teoriden oluşmaktadır.

a. Kişilik alt teorisi

EKAR teorisinin kişilik alt teorisi, çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin bireylerin kişilik özellikleri ve genel zihinsel durumu üzerindeki etkilerini tahmin etmeyi ve açıklamayı amaçlamaktadır. Bu, çok sayıda kültürler arası çalışmanın desteğiyle, EKAR teorisinin en gelişmiş alt teorisidir (Rohner ve Khaleque 2002).

EKAR teorisine göre, insanların diğerler bireylerden (yani annelerinden, babalarından vb.) olumlu yanıt alması duygusal bir ihtiyaç olarak ifade edilmektedir. Bu ihtiyacın insanın evrimsel seyri içinde ortaya çıktığı ve biyolojik temeli olduğu düşünülmektedir. Bu ihtiyaç, çocuklukta ebeveynlerden ilgi, destek ve şefkat beklentisi olarak ortaya çıkabilir. Yetişkinlikte, düşünceleri birey tarafından önemli görülen diğer insanlara olumlu saygı duymak için tanınan veya tanınmayan bir arzuyu içerecek kadar karmaşık hale gelir. Bebek ve çocuklarda bu ihtiyacı sadece anne-babalar karşılayabilirken, ergenler ve yetişkinler için başka önemli faktörlerde eklenebilir. EKAR teorisinin bakış açısından, "önemli diğerleri" terimi, çocuğun veya yetişkinin duygusal bir bağ kurduğu ve başka hiç kimseyle değiştirilemeyen bireyleri ifade eder. Ebeveyn ise, kısa veya uzun bir süre boyunca çocuğun bakım sorumluluğunu üstlenen herhangi bir kişi olarak tanımlanır. Bu nedenle ebeveynler, çocuğun annesi, babası, büyükannesi, büyükbabası veya akrabalarını içerebilir (Rohner 2004). Bununla birlikte, bir çocuğun duygusal güvenliği ve rahatlığının, babasıyla ve anneye olan ilişkisine bağlı olması, ebeveynlerin rolünün diğerlerinin yanında benzersiz olduğu anlamına gelir. Bu nedenle EKAR teorisi, ebeveyn kabul ve reddinin çocuğun kişilik gelişimini diğer faktörlerden daha fazla etkilediğini öne sürmektedir (Rohner ve ark., 2009).

EKAR teorisi, ebeveyn reddinin bireylerin psikolojik uyumları üzerinde kesin bir etkiye sahip olduğunu ve yedi eğilimden oluşan bir takımyıldız boyunca kişilik özelliklerini etkilediğini öne sürmektedir. Rohner (1986), bu kişilik eğilimlerinin olumludan olumsuz uca doğru bir spektrum oluşturduğunu ve

dünyadaki tüm insanların kişilik özelliklerine göre bu takımıydıza yerleştirilebileceğini belirtmektedir (Eryavuz, 2006; Khalaque ve Rohner, 2002). Bu eğilimler birbiriyle ilişkilidir ve spektrumun bir bölümündeki olumsuzluğun diğer alanları etkileyebileceğine dikkat etmek önemlidir. Bu eğilimler şunlardır: Bağımlılık veya savunmacı bağımsızlık, duygusal tepkisizlik, düşmanlık/saldırganlık, olumsuz benlik saygısı, olumsuz öz yeterlik, olumsuz dünya görüşü ve duygusal istikrarsızlıktır (Khalaque ve Rohner 2002; Rohner 1975).

i. Bağımlılık ve savunmaya yönelik bağımsızlık

EKAR teorisinin kişilik alt teorisinde, bağımlılık ve savunmacı bağımsızlık, aynı kişilik kümesinin iki ucunu tanımlıyor şeklinde kabul edilmektedir. EKAR teorisinde ele alınan tüm kişilik takımıyıldızlarında olduğu gibi, her kişiyi bağımlılık-savunma bağımsızlığının sürekliliğine herhangi bir noktaya yerleştirmek mümkündür. Bağımlılık, diğer insanlardan olumlu yanıt alma özlemini ifade ederken, "bağımlı davranış" bireylerin önemli diğer kişilerden olumlu yanıtlar almak için verdiği tekliflerden oluşur (Rohner, 1986).

Olumlu tepkiye duyulan duygusal ihtiyaç, çocukluktan yetişkinliğe uzanan büyüme sürecinde farklı şekillerde kendini gösterebilir. Ebeveynlere sarılmak, ebeveynlerin dikkatini çekmeyi amaçlayan davranışlar sergilemek, ebeveyn yokluğunda kaygı ve güvensizlik belirtileri göstermek, çocuklarda bağımlılığın işareti olabilirken; yetişkinler güvence, cesaretlendirme veya önemli kişilerden sıkıntı anında acil yardım talep etme şeklinde ortaya koyarlar (Rohner 1986; Rohner ve ark., 2009). Duygusal olarak sağlıklı insanlar zaman zaman bu tür davranışlar sergileyebilirler, ancak bağımlılığı tanımlayan şey, olumlu yanıt ihtiyacının sıklığı ve şiddetidir. EKAR teorisine göre, bağımlılık açısından bir kişiyi diğerinden ayıran şey, algılanan ebeveyn kabulü ve reddi. Başka bir deyişle, ebeveynleri tarafından reddedildiğini hisseden bir çocuk, ebeveynlerinin onayını almak, duygusal destek almak ve ebeveynlerine tutunmak için sık sık girişimlerde bulunur. Bununla birlikte, bir çocuğun tüm çabaları için yeterli kabul görmemesi halinde, olumlu yanıt almaya yönelik daha az davranış sergilemeye başladığına inanılmaktadır. Bu durumda, çocuğun bu pasif tepkisi, sağlıklı bağımsızlıktan çok savunmacı bağımsızlıktır. Diğer bir deyişle, ebeveynleri tarafından ciddi bir şekilde reddedilmesi, çocuğun algılanan reddedilme ile baş

edebilmek için savunmacı bağımsızlık geliştirmesine neden olur. Reddedilmekten kaynaklanan öfke ve güvensizlik duyguları neticesinde kimseye ihtiyaç duymadığını ifade ederek, reddeden kişiyi bir anlamda reddeder (Rohner ve Khaleque 2002; Rohner ve ark., 2009).

ii. Düşmanlık/Saldırganlık

Düşmanlık, içsel bir öfke ve kızgınlık duygusudur ve saldırganlığın altında yatan bir faktördür. Öte yandan saldırganlık, öfke ve kızgınlığın davranışsal bir ifadesi olarak tanımlanabilir ve esas olarak insanlara veya nesnelere fiziksel/psikolojik zarar verme eylemlerini içerir. Kişinin öfkesini açıkça ifade etmekten kaçınması, birisini kızdırmak veya onunla ödeşmek için surat asması, inatçılık veya kasıtlı erteleme pasif saldırganlık olarak kabul edilebilir (Rohner 2005). Rohner (1986), pasif saldırgan insanların niyetlerinin her zaman bilinçli olarak farkında olmayabileceklerini belirtir.

Ebeveynlerin saldırganlık/düşmanlık yoluyla reddedildiği durumlarda, reddedilen çocuk düşmanlık, saldırganlık veya pasif saldırganlık gösterebilir. Ayrıca, ebeveynler çocuklarının öfkelerini açıkça ifade etmelerine izin vermediklerinde, bu çocuklar öfkelerini yönetmede zorluk yaşayabilirler (Rohner, 1986). Ancak bunlar çocuklarda ve yetişkinlerde en uygun koşullarda bile görülebilmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar, reddedilmiş hissetmekten bağımsız olarak öfke yaşayabilir ve düşmanlık/saldırganlık eylemleri sergileyebilir. Dahası, düşmanca veya saldırgan olmayan kişilerin çok çeşitli psikolojik problemler yaşama şansı vardır, ancak bunlar aşırı agresif olanlardan farklı olabilir (Rohner ve ark., 2005).

iii. Duygusal Tepkisizlik

Duygusal tepkisizliğin daha net açıklanabilmesi için tam tersi olan duygusal tepkiselliğini tanımlanması gerekir. Kişinin duygularını başkası için açıkça ifade etme yeteneğidir. Başka bir deyişle, böyle bir birey rahat ve net duygusal tepkiler sergileyecek ve güvensiz veya savunmacı olmayan, samimi ve kalıcı ilişkiler kurabilecektir (Rohner, 2005). EKAR teorisine göre reddedilen çocuklar, ebeveyn sıcaklığı modelinin olmaması nedeniyle şefkat duygusunu ve nasıl şefkatli olunacağını öğrenmezler. Bu insanlar sıcaklık ve şefkat özlemlerine rağmen bunları sergilemek ve algılamakta güçlük çekerler. Bu çocuklar duygusal olarak

tepkisiz, soğuk, yalıtılmış ve başkalarıyla samimi ve sıcak ilişkiler kuramayacak şekilde büyürler. Bazı aşırı durumlarda, duygusal tepkisizlik körelmiş duygulanım veya ilgisizlik şeklinde ortaya çıkabilir (Rohner ve Brothers, 1999; Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005; Rohner ve ark., 2012).

iv. Duygusal istikrarsızlık

EKAR teorisinde duygusal istikrar, kişinin karşılaştığı zorluklar karşısında duygularını kontrol etme yeteneğini ifade eder. Duygusal olarak dengeli bireyler, kaygı, sinirlilik veya hayal kırıklığı yaşamadan küçük aksiliklere ve başarısızlıklara tahammül edebilirler. Duygusal stres altındayken sakin kalabilirler ve kışkırtılmadıkları sürece duygusal durumlarında gün içinde çok az dalgalanma olur. Sıkıntıyla karşılaştıklarında duygusal değişimler yaşasalar bile, bu durumdan önceki duygusal durumlarına geri dönmekte zorluk çekmezler (Rohner, 2005). Duygusal açıdan dengesiz bireyler ise gün içinde sık sık ruh hali değişimleri yaşayabilir. Başka bir deyişle, duygusal durumları bir aşırı uçtan diğerine sık sık ve öngörülemez bir şekilde kayabilir, bir anda sakinden gerginliğe veya neşeden depresif ve karamsarlığa dönüşebilir. Stres altında mutsuz olurlar ve beklentilerinin tersine işler olduğunda sinirlenebilir veya strese girebilirler (Rohner, 2005).

Ebeveyn reddinin bir sonucu olarak ortaya çıkan psikolojik hasar, çocukların strese karşı toleransını ve ego güçlerini düşürür. Bu nedenle reddedilen çocuklar, kabul edilenlere göre daha az tutarlı davranma eğilimindedir, yani duygularını düzenlemekte güçlük çekerler ve duygusal olarak daha az tutarlı davranırlar. Ebeveyn tarafından kabul gören çocuklar, reddedilen çocuklar gibi, bazı stresler karşısında duygu düzenlemede zorluk yaşayabilirler. Ancak bu iki grup arasındaki fark, nitelikten çok nicelik olarak açıklanabilir (Arslan, 2010; Eryavuz, 2006).

v. Olumsuz benlik saygısı

Benlik saygısı, kişinin kendini ne kadar sevdiğini ve kendisini başkalarının saygısına layık ve değerli bir birey olarak onaylaması, kabul etmesi ve görmesi ile ilgilidir. Negatif benlik saygısı, tam tersine, kişinin hoşlanmaması, onaylanmaması, aşağılık hissi, kaygısızlık veya kınamayı hak etme şeklinde kendini değerlendirmesidir (Rohner, 1986; Rohner, 2005). EKAR teorisinin diğer

alt boyutlarında olduğu gibi, bireyleri benlik saygısının sürekliliği boyunca olumludan olumsuz benlik saygısına kadar değişen bir yere yerleştirmek evrensel olarak mümkündür. Sürekliliğin pozitif ucundaki insanlar kendilerini beğenir, onaylar ve kabul ederler ve kendilerini başkalarının saygısına layık görürler. Öte yandan, olumsuz benlik saygısı olan bireyler, kendilerini beğenmezler veya onaylamazlar, kendilerini değersiz görürler ve suçlanmayı hak ettiklerini hissederler. EKAT teorisi, reddedilen çocukların "Annem benden hoşlanmıyor, bu yüzden sevilmeğe değmem" gibi düşünce kalıpları oluşturduğunu öne sürmektedir. Bu nedenle, bu tür çocuklar başkaları tarafından reddedildiğini ve sevilmediğini hissettiğinde, kendilerini sevilmeğe değmez, değersiz ve aciz olarak görme eğilimindedirler (Rohner, 1986).

vi. Negatif öz yeterlilik

Kendi kendine yeterlilik, kişinin günlük hayatın talepleriyle ne kadar iyi başa çıkabileceği konusunda yaptığı yargılardır. Olumlu öz-yeterlilik, bireyin kendisini sorunlarla başa çıkabilecek durumda gördüğu ve başarılı olduğuna -ya da olabileceğine, kendine güvenen ve sosyal açıdan usta olduğuna inandığı anlamına gelir. Aksine, olumsuz öz-yeterlilik, kişinin günlük talepleri karşılamada yetersiz olduğunu düşünmesine yol açar. Bu kişiler, istedikleri şeyleri elde etmek için mücadele edememe gibi duygu ve düşünelere sahip olma eğilimindedir (Eryavuz, 2006; Rohner, 1986). EKAR teorisine göre, ebeveyn olarak reddedilen bireyler kendilerini değersiz ve aciz hissederler ve kendilerini olumsuz eleştiriye hak olarak görürler. Bu duyguları yetersizlik ve yetersizlik olarak algırlar. Olumsuz öz yeterlilik yargılarına sahip kişiler yanlışlıkla bu duyguları başka alanlara genelleme eğilimindedir. Kendilerini beceriksiz görürler ve gerçekten öyleymiş gibi o şekilde davranmaya başlarlar. Bu nedenle, diğer insanlar onları daha sert eleştirirler ve bu tür eleştiriler, zaten zarar görmüş öz yeterlilik algılarına da yansır (Eryavuz, 2006; Rohner, 1986).

vii. Olumsuz dünya görüşü

EKAR teorisi çerçevesinde dünya görüşü, kişinin yaşam, evren veya varoluşun özü gibi konulardaki yargıları olarak tanımlanır. Olumlu bir dünya görüşüne sahip insanlar, hayatı iyi, arkadaş canlısı, mutlu ve güvenli olarak algırlar. Aksine, olumsuz bir dünya görüşüne sahip olanlar için hayat kötü,

güvensiz, düşmanca, tehlikelerle ve belirsizliklerle doludur (Rohner, 2016). Rohner'e (1980) göre bireylerin hayata ve dünyaya bakışları ebeveynlerin kabul veya reddine göre şekillenir. Reddedilen çocuklar, güvensiz, bağımlı, savunmada bağımsız, saldırgan ve duygusal olarak tepkisiz olma, öz saygı ve öz-yeterlik yargılarını önemsizleştirme eğilimindedir. Sonuç olarak, bu bireyler reddedilme deneyimlerini ve bunun sonucunda ortaya çıkan duyguları yaşamın ve evrenin özüne bağlayarak olumsuz bir dünya görüşü oluştururlar (Rohner, 1980).

b. Başa çıkma teorisi

EKAR teorisi, ebeveyn reddi ile kişinin psikolojik uyumu arasındaki ilişkiye yaklaşımındaki bireysel farklılıklara odaklanır. Başa çıkma alt kuramına göre, kişinin ruh sağlığının bozulma derecesi, reddedilme deneyiminin sıklığı, şiddeti ve süresiyle ilgilidir. EKAR teorisi çerçevesinde yapılan çalışmalar, çocukların ve yetişkinlerin yaklaşık % 80'inin ebeveyn reddinden olumsuz etkilendiğini, geri kalan % 20'nin ise teorinin varsaydığından farklı yanıt verdiğini göstermiştir. Bu ikinci gruptaki bireyler, ciddi ebeveyn reddi yaşamış ancak psikolojik ve duygusal olarak iyi uyum sağlamış kişilerdir (Rohner 2000; Rohner ve ark., 2012).

Baş çıkma alt teorisi, bazı bireylerin ebeveynleri reddederek veya reddedilmiş hissederek yetiştirilmesine rağmen neden dirençli olduklarını inceler (Rohner ve ark., 2012).

Baş çıkma alt teorisi, hem teorik hem de ampirik olarak EKAR teorisinin en az gelişmiş kısmıdır. Bu alt teorinin aradığı yanıtları bulmaya yardımcı olabilecek mekanizmalar ve süreçler hakkında çok az şey bilinmektedir (Rohner ve ark., 2005).

Bu alt teori üç bileşenden oluşur: Kendilik, diğerleri ve bağlam. Bir bireyin reddedilmeye ilgili davranışının benlik, bağlam ve diğerleri arasındaki etkileşimlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığını öne sürer. "Benlik" özellikleri, çocuğun biyolojik ve kişilik özelliklerini ve zihinsel temsillerini içerir. "Diğerleri", reddeden ebeveynin veya önemli diğerlerinin kişilik özelliklerini ve kişilerarası ilişkilerini içerir. "Bağlam", çocuğun ve önemli diğerlerinin ortamıdır. Alt teori, eşit koşullar altında, çocuğun algılanan reddedilme ile baş edebileceğinin ve reddedilmenin bir sonucu olarak olumsuz etkilerin

azaltılabileceğinin, önemli başkalarının duygusal desteği ve sıcaklığıyla olduğunu varsayar (Rohner ve Khaleque 2002).

EKAR teorisi, sosyal bilişsel yeteneklerin bazı çocukların ve yetişkinlerin reddedilme ile daha etkili bir şekilde başa çıkmalarını sağladığını savunur. Bu sosyal bilişsel yetenekler, farklılaştırılmış benlik duygusu, kendi kaderini tayin etme ve duyarsızlaşmadır (Rohner ve ark., 2012). Farklılaşmış bir benlik duygusuna sahip bireylerin kendi duygu ve düşüncelerini temel aldığı düşünülmektedir. Olumlu bir kendi kaderini tayin etme duygusuna sahip insanlar, yaşam olayları üzerinde etkileri olduğunu kabul eder ve onları kontrol etmeye çalışır. Bu nedenle, bu bireylerin çaresiz kalmaktansa bu olaylarla verimli bir şekilde baş etmeleri beklenmektedir. Kişiliğini yitirebilen bireylerin, reddedilmeye karşı kendini suçlayan bir tutum oluşturmaktansa, reddedilmeyi kişisel olarak kabul etmeyerek başa çıkabildiklerine inanılmaktadır (Rohner, 2000). Bu sosyal-bilişsel yeteneklerin, algılanan reddedilmeye karşı psikolojik koruma sağladığına inanılmaktadır. Bununla birlikte, bu özellikler çocuklukta reddedilme deneyimlerinden etkilenme eğiliminde olabilir ve bu da bağımsız olarak başa çıkmaya yardımcı olan özelliklerin değerlendirilmesini zorlaştırır (Rohner, 2016).

c. Sosyokültürel sistemler alt teorisi

EKAR teorisinin sosyokültürel sistemleri alt teorisi, bazı ebeveynlerin neden sıcak ve sevecen (kabul eden) ve diğerlerinin soğuk, saldırgan veya ihmal edici (reddedici) olduğunu açıklamaya çalışır (Rohner, 2004). Ebeveyn kabulünü ve reddini bireysel ve toplumsal öncülleri, sonuçları ve diğer ilişkileri açısından değerlendirir. Sosyokültürel sistemler modeli, ebeveyn kabulü ve reddi ile aile yapısı, hane halkı organizasyonu, ekonomik organizasyon, siyasi organizasyon, savunma sistemi ve diğer sosyal kurumlar arasındaki ilişkiyi gösterir. Ayrıca çocuğun mizaç ve davranışsal eğilimler gibi bireysel özelliklerinin ebeveynlerin çocuğa yönelik davranış kalıplarını ve doğasını etkilediği düşünülmektedir (Rohner ve ark., 2005; Rohner, 2016).

Sosyokültürel sistem alt kuramının araştırılması, salt ve basit cevaplara meydan okur. Aksine, bu alt teori, bazı faktörlerin sosyal ve toplum içi çeşitliliklerle ilişkili olduğunu belirtir. Örneğin, sosyal olarak izole edilmiş bekar

ebeveynler (özellikle anneler), özellikle genç ve ekonomik açıdan sıkıntılılarsa, çocuklarına sevgi ve sıcaklık gösterme açısından risk oluşturmaktadır (Rohner ve ark., 2005).

Ebeveynlerin sıcaklık, sevgi veya soğuk, saldırgan davranışlarına ek olarak, çocuklarının duygusal ifadelerine tepki verme biçimleri de çocukların farkındalığını, duygu düzenlemesini ve duygu ile başa çıkma niteliklerini önemli ölçüde etkilemektedir (Gross ve Thompson, 2007).

4. beveyn Ret - Kabulü ile ilgili çalışmalar

Kaplan (2005), 3-12 yaş lösemili çocuğu olan annelerin, hastalığın teşhis ve tedavi sürecinde çocuğunu kabul ve ret davranışları ve depresyon düzeylerinin incelenmesi üzerine yapmış olduğu çalışmasında amaç; 3-12 yaş lösemili çocuğu olan annelerin, hastalığın tanı ve sağaltım aşamalarında çocuğunu kabul ve ret davranışları ve depresyon seviyelerinin incelenmesidir. Araştırmanın evreni, Ankara İl Merkezinde yaşayan, çocuğu lösemi hastalığının teşhis ve tedavi sürecinde bulunan, 3-12 yaş lösemili çocuğu olan anneler, araştırmanın örneklem grubunu ise 3-12 yaş Akut Lenfoblastik Lösemili (ALL) çocuğu olan toplam 65 anneden oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Çocuk Demografik Bilgi Formu”, “Anne Demografik Bilgi Formu”, “Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)” ve “Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği (EKRÖ) (Anne Formu)” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; örneklem grubunun büyük çoğunluğunun orta ve ciddi düzeyde depresyonda olduğunu ancak, depresyon seviyelerinin yaş, öğrenim düzeyi, çocuk sayısı, çalışma durumu ve gelir düzeyine göre farklılık oluşturmadığını göstermiştir. Ayrıca çalışmada annelerin ALL tedavisi gören çocuklarını kabul davranışı gösterdiklerini ancak kabul davranışının söz konusu diğeri değişenlere göre farklılaşmadığını göstermiştir.

Toran (2005), farklı sosyo-kültürel düzeylere sahip annelerin çocuklarını kabullenme ve reddetme davranışlarının incelenmesi üzerine çalıştığı tezinde, anne ebeveynlerin çocukları ile olan ilişkisinde ret-kabul durumlarının sosyo-kültürel düzeyde nasıl farklılıklar gösterebildiğini incelemek üzere çalışmasını gerçekleştirmiştir. Diyarbakır'ın Ergani ilçesinden, eşit sayıda düşük ve yüksek sosyo-kültürel düzeylerden olmak üzere toplam 246 anne, çalışmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Kişisel Bilgi Formu ve Ebeveyn kabul-reddetme anketi-

anne Formu (PARQ-anne Formu) veri toplama araçlarını oluşturmaktadır. Veriler parametrik t-testi, parametrik olmayan man-Whitney U, Kruskal Wallis Varyans Analizi ve Sperman's Rho ile istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda sosyo-ekonomik durumun düşük ve yüksek olmasının anne ile çocuk arasındaki ret-kabulünün anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucu bulunmuştur. Düşük sosyo-kültürel seviyedeki annelerin çocuklarına ilişkin kabul-reddi ile çocukların yaş, kardeş ve diğer aile üyeleri sayısı arasındaki ilişki olumludur. Ayrıca, annenin öğrenim seviyesi ve ailenin ekonomik durumu ile çocukların kabul-reddi arasında anlamlı bir fark vardı. Yüksek sosyo-kültürel seviyedeki annelerin çocuklarına ilişkin kabul-reddi ile çocukların yaş, kardeş ve diğer aile üyeleri sayısı arasındaki ilişki anlamlı değildi. Ayrıca, annenin öğrenim seviyesi ve ailenin ekonomik durumu ile çocukların kabul-reddi arasında anlamlı bir fark yoktu. Araştırmanın bulguları, sosyo-kültürel değişkenlerin annelerin kabul-reddini sosyo-kültürel düzeye göre etkilediğini göstermiştir.

Eryavuz (2006), Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri üzerine çalışmasında, çocukluk dönemindeki anne-baba kabul-ret algısı ile olgunluk çağına algılanan eş kabul-reddi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. 153 bekar, 145 evli toplam 298 kadın ve erkek çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği Anne ve Baba formları, Kişilik Değerlendirme Ölçeği ve Eş Kabul-Ret Ölçeği araştırmanın veri araçlarıdır. Çalışma sonucuna göre; romantik ilişkisinde mutlu olmayan denekler, diğerlerine göre, hem küçük yaşlarda anne-babaları tarafından hem de bugünkü yaşamlarında partnerleri tarafından daha fazla ret algılamaktadırlar. Anne – baba ve eş kabul-reddi değerlendirmeleri arasındaki bağıntılar, çocukluk ve yetişkinlikteki kabul-ret açısından orta derecede bir devamlılığı ortaya çıkarmıştır. Ayrıca kişilik uyumu ölçümleri ile anne – baba kabul-reddi, partner kabul-reddi arasında gözlenen bağıntı da EKAR Kuramı görüşleriyle uyumludur

Yıldız (2009), okul öncesi dönem engelli çocuğa sahip annelerin çocuklarını kabullenişleri ile umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması üzerine yaptığı çalışmasında; engelli çocuğa sahip annelerin çocuklarını kabullenme veya reddetme algısı ve umutsuzluk seviyelerinin ilişkisinin gözlemlenmesi ve bunları etkileyebilecek çeşitli değişkenleri belirlemektir. Bu araştırmada ile otistik ve

Down Sendromlu çocukları olan annelerinde “Anne-Çocuk İlişkileri Ölçeği (Anne Formu)” (PARQ) “Beck Umutsuzluk Ölçeği” değerlendirme aracı olarak kullanılmıştır. İstanbul’da resmi veya özel eğitim kurumuna devam eden okul öncesi dönemdeki 101 engelli çocuk annesi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda, annelerin engelli çocuğunu kabullenme veya reddetme algısı ile çocuğun yaşı, kız ya da erkek çocuğu olması, kardeş sayısı, ailenin ekonomik durumu, annenin yaşı ve annenin öğrenim seviyesi değişkenlerine anlamlı bir fark olmadığı; ancak çocuğun engel grubuna göre farklılaştığı bulunmuştur.

Salahur (2010), Üniversite öğrencilerinin geriye dönük olarak çocukluklarında algılamış oldukları ebeveyn kabul veya reddinin yetişkin bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler ile ilişkisi adlı çalışmasında, üniversite öğrencilerinin küçük yaşlarında algıladıkları anne-baba kabul veya ret düzeyi, olgunluk çağındaki bağlanma şekilleri ve depresif belirti seviyeleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklem ve veri toplama araçları, Hacettepe Üniversitesi’nde okumakta olan 266 öğrenciye Ebeveyn Kabul veya Ret Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Beck Depresyon Envanteri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveyn kabul veya ret algısının, ilerleyen yaşlardaki bağlanma şekilleri ve depresif belirti seviyelerinde cinsiyetler arası bir anlamlı bir sonuca rastlanılmamıştır. İstatistiksel olarak anlamlı olan buluntu erkek ve kadınlar arasında baba tarafından hissedilen ayrılmış ret düzeyidir.

Direktör ve Çakıcı’nın (2012) ergenler ile yaptıkları çalışmada algılanan ebeveyn kabul reddi ile kaygı, saldırganlık, depresyon, somatizasyon ve olumsuz benlik algısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 10. ve 11. sınıfta eğitimine devam eden, 322 kız ve 170 erkek öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ergenlerin büyük bir kısmının anne ve babalarını kabul edici algılama eğiliminde olduğu ve ergenlerin algıladığı kabul ret ile depresyon, kaygı, somatizasyon, saldırganlık ve olumsuz benlik algısı ölçümleri arasında zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna ek olarak, anneden algılanan kontrol düzeyleri artmasıyla somatizasyon, saldırganlık depresyon, kaygı, ve olumsuz benlik algısı düzeylerinin arttığı belirlenmiştir.

Ogelman ve Çubuk (2013), ebeveynlerin kabul ret değişkenleri ile 5 yaşındaki çocukların sosyal konumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya 114 çocuk ve anne babası katılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ebeveynlerin kabul ret düzeyleri ile 5 yaşındaki çocukların sosyal konumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ebeveyn kabul ret alt boyutlarının (sıcaklık-sevgi, düşmanlık-saldırganlık, kayıtsızlık-ihmal, ayrışmamış ret) çocukların sosyal konumunu yordadığı görülmüştür.

Aslan (2014), çalışmasında 396 üniversite öğrencisinde intihar riskinin saptanması ve intihar olasılığı ile ebeveyn kabul reddi, yaşam amaçları ve yalnızlık arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda erkeklerin kadınlara göre, çocukluklarında babalarına dair daha fazla ayrışmamış ret, saldırganlık ve ihmal algıladıkları görülmüştür. Diğer bir bulgu ise düşük sosyoekonomik seviyedeki katılımcıların anne sıcaklık puanlarının orta ve yüksek sosyo-ekonomik seviyedeki katılımcılardan daha düşük düzeyde olduğu yönündedir. “Anne saldırganlık” ve “Anne ihmal” alt boyutlarında ise düşük sosyo-ekonomik seviyedeki katılımcıların orta ve yüksek sosyo-ekonomik seviyedeki katılımcılara göre daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır.

Çakır- Aksu (2014), DEHB tanısı almış ve herhangi bir tanı almamış 8 - 14 yaş grubunda ebeveyn kabul ret algısını incelemiştir. Tüm çocukların annelerinden ve babalarından algıladıkları kabul ret toplam puanları ve alt boyutlarından aldıkları puanlar, çocukların cinsiyetine göre farklılık göstermediği saptanmıştır.

Dural ve Yalçın (2014) lisans öğrencileri ile yaptıkları çalışmada psikolojik uyum ile ebeveyn kabulü arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın 24 sonucunda toplam anne kabul reddi ve alt boyutları olan sıcaklık, kayıtsızlık, düşmanlık açısından erkeklerin kadınlara göre annelerini daha reddedici algıladıkları saptanmıştır. Çalışmanın diğer bulgusunda ise algılanan baba kabul reddinin tüm alt boyutlarında erkeklerin kadınlara göre babalarını daha reddedici algıladıkları saptanmıştır.

Koç ve Kaygusuz (2016) yaptıkları çalışmada ergen ebeveyn geliştirme programının hem aile işlevlerine hem de ergenlerin anne ve babalarından algıladıkları ret düzeyine etkilerini incelemişlerdir. Araştırmada deney ve kontrol

grubu bulunmaktadır ve araştırmaya 18 ergen ve ebeveyn çifti katılmıştır. Deney ve kontrol grubuna ölçekler ön test- son test olarak, oturumlar halinde 10 hafta süre boyunca 120 dakikalık süreler ile uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, kontrol ve deney grubundaki ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları ret düzeylerinde uygulamaya bağlı olarak bir değişme görülmediği, fakat ergenlerin algıladıkları sağlıklı aile işlevlerinde uygulamaya bağlı olarak farklılık olduğu görülmüştür. Ergen- ebeveyn ilişki geliştirme programının ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları reddi düşürmede etkili olduğu bulunmuştur.

Kaytez ve Durualp (2016), yaptıkları çalışmada annelerin kabul ret düzeyinin çocuğun mizacı ile ilişkisini bazı değişkenler açısından incelenmişlerdir. Araştırmaya anaokulunda eğitim gören dört-beş yaş arasındaki çocukların anneleri katılmıştır. Araştırma bulgusunda çocuğun yaşı, annenin çocuklarının sayısı ve eğitim durumunun, annelerin kabul ret düzeyinde anlamlı bir farklılaşmaya sebep olduğu ve annelerin kabul ret düzeyi ile çocukların mizaçları arasındaki ilişkinin ise anlamlı çıkmadığı görülmüştür.

Yıldız ve Dağ (2017) yaptıkları çalışmada lisans öğrencilerinin ebeveyn kabul veya ret düzeyi, sürekli öfke düzeyi, öfke ifade tarzları ve depresif belirti düzeyi arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi'nde okuyan 185 kadın ve 181 erkek oluşturmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre erkeklerin anneden algıladıkları sıcaklık, kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. Anneden ret algılayan katılımcıların depresif belirti düzeyi kabul algılayanların depresif belirti düzeyine göre daha yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda öfke düzeyini, anneden algılanan düşmanlık/ saldırganlık ve ret düzeyini daha belirgin yordadığı görülürken; öfkeyi dışa dönük ifade etmede ise ebeveynleri tarafından algılanan düşmanlık/ saldırganlığın yordayıcı olduğu görülmüştür.

Karaboğa ve Eker (2020)'in yaptığı çalışmada Türkiye'de şiddet nedeniyle disiplin cezası alan ergenlerin, şiddete eğiliminde ebeveyn-çocuk bağlanma ilişkisi araştırılmıştır. Verilerin toplanmasında Ebeveyn Kabul/Ret Ölçeği, Şiddet Eğilimi Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmada disiplin cezası alan ergenlerin, yalnız annelerinden aldıkları ihmal/kayıtsızlık algısının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ergenlerin şiddet ve bağlanma paternleriyle ilgili olarak, kaçınan bağlanma ve başkalarına

zarar verme düşüncesi arasında negatif bir korelasyon olduğu bildirilmiştir. Ayrıca ergenlerin, annelerinden ve babalarından algıladıkları sıcaklık/şefkat hisleri kaygılı bağlanmayı azaltırken, ergenlerin kayıtsızlık/ihtimal hisleri ise kaygılı bağlanmayı artırmaktadır. Araştırmada çocuklukta algılanan ebeveyn reddinin ve ebeveynle kurulan bağlanma stiline, ergenlik dönemindeki şiddet eğilimine olan önemini vurgulamıştır.

Çetin (2018), Bursa ilinde Rehabilitasyon Merkezinde 115 katılımcı ile oluşturulan çalışma grubuna anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin demografik özelliklerinin (medeni durum, yaş...), engelli olan çocuklarını kabul ve ret davranışı ile sosyal destek düzeylerini etkilediği saptanmıştır. Buna ek olarak, ebeveynlerin cinsiyeti, herhangi bir meslekte çalışma durumu, eğitim seviyesi, çocuk sayıları, evlilik yılları gibi değişkenlerin engelli çocuklarını kabul ret düzeylerine etkisinin olmadığı saptanmıştır.

B. Ebeveyn Tutumları

Darling ve Steinberg (1993) ebeveynlik tarzlarını “çocuğa karşı iletilen ve birlikte ele alındığında ebeveynin davranışlarının ifade edildiği duygusal bir iklim yaratan bir tutum kümesi” olarak tanımlamıştır.

Ebeveynlik stilleri üzerine önceki çalışmalarda boyutsal yaklaşım kullanılmıştır. Ebeveynliğin sevgi/düşmanlık ve özerklik/kontrol (Schaefer, 1959); duygusal sıcaklık/düşmanlık ve tarafsızlık/katılım (Baldwin, 1948); ve sıcaklık ve hoşgörü/ katılık (Sears ve ark., 1957) gibi farklı boyutları önerilmiştir

Bu boyutlar bir şekilde farklı etiketlenmiş olsalar da, benzer anlamlara sahiptirler. Daha sonra Baumrind (1966, 1971), tipolojik yaklaşım kullanarak ebeveynlik stillerini araştırmaya başladı. Kontrol ve Sıcaklık olarak adlandırılan iki boyuta göre otoriter, müsamahakar ve demokratik şeklinde üç ana ebeveynlik stilini ortaya çıkardı. Baumrind'in (1966, 1971) çalışmasına dayanarak, Maccoby ve Martin (1983) ebeveynlik türlerinin en yaygın olarak kullanılan taksonomisini oluşturdu ve üç ebeveynlik stilini tanımladı: otoriter (yüksek talepkarlık ancak düşük yanıt verme), hoşgörülü (düşük talepkarlık ancak yüksek cevap verme yeteneği) ve ihmalkarlık (düşük talep ve cevap verme) (Darling ve Cumsille, 2003; Steinberg ve ark., 2006).

1. Ebeveyn tutumları stilleri

a. Otoriter tutum

Otoriter ebeveynlik tarzının, daha olumlu çocuk sonuçlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, çocuklara karşı koşulsuz saygı ve sevginin dengeli bileşimi ve yüksek kontrol seviyeleri nedeniyle, çocukların kişilik gelişimi için en uygun ebeveynlik stili olarak sıklıkla görülür. Dış disiplinden çok öz disiplin önemlidir. Yetkili ebeveynler çocuklarına öğüt vermekten kaçınırken, bir davranış olarak beklediklerini açıkça ifade ederler ve çocuklar için iyi bir model olarak hareket ederler. Bu tür bir ailede, eşler arasında bir aşk iklimi vardır ve birbirlerine sıcak ve saygılı davranırlar. Çocuğa karşı ortak bir tavırları var. Ayrıca kurallar sadece çocuklar için değil ebeveynler için de geçerlidir. Ailede ebeveyn ve çocuklar aynı haklara sahiptir. Sorumluluk duygusu geliştirilebilir. Çünkü bu ebeveynler çocuklarının kısıtlama olmaksızın büyümesine izin verirler. Çocuklar yeteneklerini gösterecek bir ortam bulurlar. Sonuç olarak çocukların daha yüksek öz saygıları ve daha düşük sosyal kaygı düzeyleri vardır ve kendilerini daha az yalnız hissederler. (Çelenk, 2003; Kuzgun, 1973).

b. Aşırı koruyucu-kollayıcı

Koruyucu ebeveyn tutumu olan ebeveynler çocuktan ayrılmakta güçlük çekerler. Çocuklarının sorumluluğunu tam olarak alırlar ve sonuç olarak bağımlı olan ve kendi başlarına karar veremeyen bireyler yetiştirirler (Parker, 1984) Bu ebeveynler temkinli olarak tanımlanabilir ve çocuklarını her zaman tehlikelerden korumaya çalışırlar. Çocukları stresli bir durumla karşılaştıklarında kaygı yaşarlar (Carducci ve Zimbardo, 1995). Koruyucu ebeveynler, bu şekilde davranarak ebeveynlik görevlerini yerine getirdiklerine inanırlar ve karşılığında çocuğun kendilerine şükran duymasını isterler. Bir çocuğun birey olmaya yönelik davranışları hoş karşılanmaz (Kulaksızoğlu, 2011). Türk kültüründe anne rolünün sosyal beklentileri ile annelerin babalara göre daha koruyucu olduğu görülmüştür. Özellikle büyük ebeveynlerden doğan çocuklar, ailenin en küçük çocuğu, sadece çocuklar ve fiziksel olarak diğer kardeşlerden daha güzel ve başarılı çocuklar daha fazla korunmaktadır (Koralp, 2013).

c. Aşırı hoşgörölü

Hoşgörölü ebeveynlik tarzı, yüksek sıcaklık ve hassasiyet bağlamında düşük disiplin ve öz denetim beklentileriyle karakterizedir. Bu ebeveynler çocuğa karşı herhangi bir kontrol veya disiplin yöntemi uygulamazlar. Bir çocuk yanlış davranış sergilediğinde, yaptırım uygulanmaz. Hem olumlu hem de olumsuz davranışlar için aynı tepkileri alan çocuk neyin doğru neyin yanlış olduğunu ayırt edemez. Çocuğun yaşına uygun davranması beklenmez ve sosyal kurallara fazla önem verilmez. Hoşgörölü tutum genellikle geç çocuğu olan veya tek çocuğu olan ebeveynlerde görülür (Dönmezer, 1999). Araştırmalar, bu tutumun sürdürölmesinin, çocuğun ihtiyaç duyulduğunda duygularını ve dürtülerini kontrol etme yeteneğini olumsuz etkilediğini ve saldırgan davranışlara yol açabileceğini iddia etmektedir. Bu ailelerin çocukları daha fazla özgüven gösterirler ancak genellikle daha az öz kontrol gösterirler (Yazdani ve Daryei, 2016).

d. Demokratik

Demokratik ebeveynlik çocuğun ebeveynlerden ayrı bir kişi olduğunu kabullenmek, bağımsız bir kişilik geliştirebilmesini ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmesini özendirmek olarak tanımlanmıştır. Bu tutuma sahip ebeveynler bir yandan çocuklarından olgun davranışlar beklerlerken öte yandan toplumsal kurallara uymalarını da isterler. Çocuklarının düşüncelerini dinlerler, alınacak kararlarda onların görüşlerine önem verirler ve duygularını özgürce ifade etmesine izin verirler. Olumsuz davranışları cezalandırma yoluna gitmek yerine çocukla davranışının nedenleri hakkında konuşmayı tercih ederler. Çocuğun bireyselleşmesini ve bağımsızlığını özendiren bir tutuma sahiptirler (Baumrind, 1971, Hughes ve ark., 2009).

e. İlgisiz ve kayıtsız

İhmalci ebeveynlik tarzı genellikle yüksek sigara içme oranları, depresyon, psiko-sosyal gelişim ve zayıf akademik başarı gibi olumsuz çocuk sonuçlarıyla ilişkilendirilir (Yazdani ve Daryei, 2016). İhmalci ebeveynlik, düşük düzeyde hem duyarlılık hem de kendini kontrol etme talepleriyle karakterize edilir. Çocuk ve ebeveynler arasındaki iletişimde kopukluk var. Bu tür ebeveynler çocuklarını yalnız bırakabilir veya dışlayabilir. Çocuklarıyla ilgisi olmayan ebeveynler,

maddi ve maddi olmayan ihtiyaçları karşılama ve sevgi gösterme konusunda yetersizdir. Çocuğu terbiye etmezler ve çocuğu tek başına bırakırlar. Bu tür ebeveynler çocuklarını çalışmalarını ve planlarını için bir engel olarak görürler. Bu ebeveynlik tarzı daha çok yoksul ve kalabalık ailelerde görülmektedir (Karataş, 2016; Yavuzer, 2005).

2. Çocuk Ebeveyn İlişkisi ve Ebeveyn Tutumları

Bir sistem olarak aile, rutinleri oluşturan, davranışı düzenleyen, duygusal destek ve ifadeyi düzenleyen, iletişim sağlayan, organize bir güç yapısı veya hiyerarşi kuran ve aile için müzakere ve problem çözme sağlayan, gelişen bir dizi örtük kurallara göre çalışır ([Goldenberg ve Goldenberg, 2013](#)). Sistem olarak aileler, ebeveynlik davranışını şekillendiren ve çocukların sonuçlarını etkileyen özelliklerle bir iklim veya iç ortam da yaratır. Aile iklimi, uyumlu-çatışmacı, destekleyici-küçümseyen, sıkı veya gevşek bir şekilde kontrol edilen, düzenli-kaotik, akademik başarıya yönelik veya değil, olumlu veya olumsuz duyguları ifade etme, hiyerarşik-demokratik, bağımlılığa karşı özerkliği teşvik etme gibi çeşitli boyutlarda karakterize edilebilir.

Çocuklar ebeveynleriyle sürdürücü ve destekleyici ilişkiler geliştirdiklerinde en iyisini yaparlar. Yine de bağlanma teorisi, esas olarak annelerin çocuklarla nasıl ilişki kurduklarını anlamada yararlı olsa da babalarla araştırmalara rehberlik etmede daha az yararlı olmuştur ([Grossmann ve ark., 2002](#)). Ebeveynleriyle sağlıklı ilişkiler geliştirmemiş çocuklar, çevreleri ile problem yaşarlar. Ebeveyn ile sağlıklı ilişki kurmak ebeveyn tutumlarına göre de değişir.

Yapılan çalışmalar genel olarak tutum ve inançlara odaklanmış olsa da, ebeveynlik tutumlarının ebeveynlerin çocuklarla ilişkileri veya ebeveynlik uygulamaları üzerindeki etkilerine daha az araştırma yapılmıştır. Ebeveynlik tutumlarının gerçekten ebeveynlik uygulamalarını, pozitif ebeveyn-çocuk etkileşimini ve çocuk gelişimini etkileyip etkilemediğini test etmek için birkaç nedensel analiz mevcuttur. Babaların ebeveynlikle ilgili tutumları hakkında daha da az araştırma bulunmaktadır.

Ebeveynlerin ebeveynlik konusundaki tutumları, ebeveynlik bilgilerinin ve çocuklarının gelişimi için sahip oldukları değerlerin ve hedeflerin (veya

beklentilerin) bir ürünüdür. Bunlar sırasıyla kültürel, sosyal ve toplumsal imgelerin yanı sıra ebeveynlerin deneyimleri ve genel değerleri ve hedefleri ile ilgilidir ([Cabrera ve ark., 2000](#); [Cheah ve Chirkov, 2008](#); [Iruka ve ark., 2015](#); [Okagaki ve Bingham, 2005](#); [Rogoff, 2003](#); [Rosenthal ve Roer-Strier, 2006](#)). Amerika Birleşik Devletleri'ndeki insanlar, çocuk gelişimini destekleyen veya bozan ebeveyn davranışlarının türleri hakkında çok sayıda evrensel veya neredeyse evrensel inanca sahiptir. Örneğin, bir çocuğa ciddi yaralanmalara neden olabilecek şekilde vurmanın ve küçük çocuklar için yeterli yiyecek ve gözetim sağlamamanın (yeni yürümeye başlayan çocukları gözetimsiz bırakmak gibi) tehdit oluşturduğu konusunda genel bir fikir birliği vardır. Aynı zamanda, bazı araştırmalar, ebeveynlerin rollerine ilişkin tutumları etkileyebilecek ve belirli ebeveynlik uygulamalarını teşvik etme çabaları üzerinde etkileri olabilecek çocuk gelişimi hedeflerindeki farklılıkları tespit etmektedir.

Ebeveynlik tutum ve uygulamalarında demografik gruplar arasında değişkenlik varken, bazı araştırmalar alt popülasyonlar arasında tutum ve uygulamalarda farklılıklar olduğunu göstermektedir. Örneğin, ebeveynlerin çocuklarının sosyalleşmesine yönelik hedeflerinde kültüre göre bazı farklılıklar olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır. Bir literatür çalışmasında, Orta Amerika'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne ilk nesil göçmen olan anneler, çocukları için uygun tavırla ilgili uzun vadeli sosyalleşme hedeflerini vurgularken, Avrupalı Amerikalı anneler kendini maksimize etmeyi vurgulamıştır ([Leyendecker ve ark., 2002](#)). Başka çalışmada, Anglo Amerikalı anneler küçük çocuklarının özerklik ve akrabalık arasında bir denge geliştirmelerinin önemini vurgularken, Porto Rikolu anneler nezaket ve saygılı dikkat dahil olmak üzere uygun ilişki düzeylerine odaklanmışlardır ([Harwood ve ark., 1997](#); [Rogoff, 2003](#)).

Benzer şekilde, daha geniş bir çalışmada katılımcılar bireysel özgürlüğü önemli bir değer olarak görürken, bazı topluluklar karşılıklı bağımlılığa daha fazla vurgu yapmaktadır ([Elmore ve Gaylord-Harden, 2013](#); [Sarche ve Spicer, 2008](#)). Kültürel toplulukların değerleri ve gelenekleri, ebeveynlerin cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerindeki, ebeveynlerin çocuklara yönelik hedeflerindeki ve çocuk yetiştirmeyle ilgili tutumlarındaki farklılıklar olarak ifade edilebilir ([Bertera ve Crewe, 2013](#); [Mutchler ve ark. 2007](#)).

Sosyal olarak yetkin olan çocuklar bağımsız, sorumlu, işbirlikçi, arkadaş canlısı ve dürtüsel olmaktan çok kendi kendini kontrol [ettiğini göstermektedir](#) ([Landy ve Osofsky, 2009](#)). Kısacası, sosyal olarak yetkin çocuk sosyal beceriler sergiler (ör. Başkalarıyla olumlu etkileşime sahiptir, duyguları etkili bir şekilde ifade eder), akran ilişkileri kurabilir (ör. Diğer çocuklar tarafından kabul edilme) ve belirli bireysel niteliklere sahiptir (ör. empati kurma becerisine sahiptir). Ebeveynler, olumlu ilişkileri teşvik etmeyi ve modellemeyi içeren ve çocuklara bu becerileri kullanmaları için zenginleştirici ve teşvik edici deneyimler ve fırsatlar sunmayı içeren ebeveynlik tutumları yoluyla çocukların bu sosyal becerileri geliştirmelerine yardımcı olur ([Landy ve Osofsky, 2009](#)).

3. Ebeveyn Tutumları ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Gülay Ogelman, Önder, Seçer ve Erten (2013), demokratik ebeveyn tutumları ile çocuğun güvenli bağlanması arasında yüksek ilişki olduğunu bulmuştur. Kaçınan bağlanma stiline sahip annenin demokratik tutum sergilemeyeceği belirtilmiştir. Aşırı koruyucu tutum sergileyen babaların kaygılı bağlanma stiline sahip oldukları tespit edilmiştir.

Derman ve Başal (2013)'ın yaptığı çalışmada ev kadınlığını reddedici tutum sergileyen annelerin yetiştirdiği çocuklarda içe kapanıklık, kıskançlık, hiperaktivite gibi problemlerin ortaya çıkabildiği, aşırı inatçılık, saldırganlık, iştahsızlık gibi problemlerin ise aşırı koruyucu anne baba tutumuyla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Yalan söyleme, hayvan korkusu ve tükürme davranışları ile otoriter tutum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Şanlı ve Öztürk (2015)'ün yapmış olduğu çalışmada, ebeveyn figürlerinin eğitim düzeyi arttıkça annelerin daha demokratik tutum sergiledikleri; eşi çiftçi ve işçi olan annelerin eşi memur olan annelere göre daha otoriter ve reddedici tutumu benimsedikleri; geniş aile içerisinde ve köyde yaşayan annelerin baskıcı, koruyucu ve ev kadınlığını reddedici tutumlarının arttığı, il merkezinde yaşayan annelerin ise daha demokratik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saltalı ve Arslan (2012), demokratik ve otoriter tutum sergileyen annelerin çocuklarının sosyal yetkinlik ve içe kapanıklık düzeylerinin bu tutumlar tarafından yordandığı tespit edilmiştir. Yapılan bir çalışmada otorite ve izin verici

tutum ile çocuğun sosyal-duygusal gelişimi arasında negatif ilişki olduğu bulunmuştur (Gülay ve Önder, 2011).

Boyle ve ark. (2010), ebeveynlere verilen tutumlar eğitimi sonucunda pozitif davranışların arttığını ve çocuklarda problemlili davranışların azaldığını tespit etmişlerdir.

Yılmaz (2010), ebeveyn tutumu ile çocukların kelime dağarcığı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bunun sonucunda aşırı koruyucu davranışlar, eşler arasındaki geçimsizlik ve otorite baskısının çocukların kelime dağarcığı kapasitesini olumsuz etkilediğini bulmuştur.

Kim ve Kim (2008), ihmal edici ve reddedici ebeveynlerin çocuklarında akran zorbalığı ve zarar verici davranışların diğerlerine göre daha fazla görüldüğünü belirtmiştir.

Casas ve ark. (2006) yürüttükleri çalışmalarında otoriter tutumu benimseyen ebeveynlerin çocuklarında sosyal ilişkilerde saldırganlığın daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aunola ve Nurmi (2005), yürüttükleri çalışmaları sonucunda anneden aşırı sevgi ve yüksek psikolojik kontrol alan çocukların diğerlerine göre daha içe dönük ve saldırgan davranışlar sergilediklerini tespit etmişlerdir.

Daggett ve ark. (2000), çalışmalarında çocukları için sert bir ebeveyn olduklarını bildiren, yaşam hakkında olumsuz tutumlara ve gerçekçi olmayan gelişimsel beklentilere sahip annelerin kendi çocuğu hakkında olumsuz tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Mehrafza (2005), lise üçüncü sınıf öğrencilerinin ebeveynlik tarzları ile yaratıcılıkları ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelediği bir çalışmada, ailenin duygusal atmosferi ile demokrasi ilkelerine gerileme arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Ayrıca, yaratıcılık ve diktatörlük ilkeleri arasında anlamlı negatif bir ilişki vardı ve ailenin duygusal atmosferi, mutlak özgürlüğe gerileme ve yaratıcılık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirtilmiştir.

Abedi ve ark. (2005) yaptığı bir çalışmada İsfahanlı lise öğrencilerinin eğitim başarılarının motivasyonları ile aile özellikleri arasındaki ilişkiyi

incelemiştir. Sonuçlar, eğitim başarısı ile ilişkili aile faktörlerinden, motivasyon, ebeveynlerin çocukların başarısından beklentileri (0.28), otoriter ebeveynlik stili (0.26) ve aile yapısının (modern doğal aile) (0.16) eğitim başarısı motivasyonunu açıkladığını göstermiştir.

Biabangard (2005) yaptığı bir çalışmada Tahran'da lisenin üçüncü sınıf öğrencileri arasında benlik saygısı ve motivasyon ile eğitim başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmacı, benlik saygısı, başarı motivasyonu ve eğitim başarısı arasında, benlik saygısı ile başarı motivasyonu arasında, benlik saygısı ile eğitim başarısı arasında ve başarı motivasyonu ile eğitim başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Beşeri ve Deneysel Bilimler alanlarındaki erkek ve kız öğrenci gruplarının özsaygısı, başarı motivasyonu ve eğitim başarısı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Kefayat (2012), "Ahvaz lise birinci sınıf öğrencilerinin ebeveynlik tarzları ve tutumlarının yaratıcılıkla ilişkisinin ve zeka, eğitim başarısı ve ilerlemeci davranışlarla ilişkisinin incelenmesi" başlıklı bir çalışma yapmış ve çeşitli ebeveynlik stilleri ve yaratıcılık arasında korelasyon bulunmadığını belirtmiştir.

Sarwar (2016) çalışmasında ebeveynlerin ve ebeveynlik tarzlarının çocukların ahlaki gelişimi üzerindeki etkisini bulmayı amaçlamıştır. Araştırmada derinlemesine görüşme yaklaşımı kullanılmıştır. Görüşmeler, suç işleyen iki çocuk annesi ile yapılmıştır. Veriler incelendikten sonra otoriter ebeveynlik stiline çocuklar için otoriter stile göre daha etkili olduğu bildirilmiştir. Otoriter üslup, çocukları asi olmaya sevk eder ve karşılığında birçok sorun yaratır. Bunun yanı sıra bulgular, ebeveynlerin sorunlu davranışlarını azaltmak için çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmeleri gerektiğini de ortaya koymuştur.

Sarwar'ın sonucu, Zubaideh ve Khan (2016) tarafından 4-6 yaş arası çocukların ebeveynlik stilleri ile ahlaki gelişimleri arasındaki ilişkiyi bulmak için yaptığı çalışmada daha da desteklenmiştir. Ortam Babol şehrinin anaokullarıydı. Veri toplamak için ebeveynlik tarzı anketi Baumrind ve envanter ahlaki yargı anketi kullanıldı. Otoriter ve otoriter üslup ile çocukların ahlaki gelişimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bildirildi. Otoriter ailelerin çocukları en düşük empati düzeyine sahipken, otoriter ailelerin çocuklarının daha yüksek zihinsel sağlık ve özgüvene sahip oldukları bildirildi.

Johnson (2016) makalesinde dört tür ebeveynlik tarzını inceledi. İzin verici ve otoriter ebeveynlik tarzında tespit edilen faktörler, zayıf ebeveynlik uygulamaları, dikkatsiz izleme, zayıf ebeveyn-çocuk bağları, reddedilme vb. Bu faktörler suçluluğun öngörülmesinde önemliydi. Araştırmacı, gençler arasında antisosyalist davranışı azaltmak için ebeveynlik tarzlarına tüm dikkatin üzerinde durdu. Otoriter ebeveynlik tarzının ahlakı teşvik etmede başarısız olmasına karşın, otoriter ebeveynlik tarzının en etkili stil olduğu belirtilmiştir.

III. YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, anne ebeveynin kendi anne ret kabulünün, ebeveynlik tutumu üzerinde etkisini anlamlandırmak için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte yaşanmış olan ya da şimdi var olan herhangi bir durumu, herhangi bir müdahalede bulunmadan tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2016). Tarama modeli ile çalışmasını yürüten araştırmalarda, diğer araştırma yöntemlerine göre belirli bir zaman kısıtlaması içerisinde evreni temsil eden daha da büyük örneklem aracılığı ile araştırma verileri toplanmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2009). Tarama modellerinin yanı sıra İlişkisel Tarama Modeli ise, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte bir değişimin etkisinin olup olmadığı ve de bu değişimin şiddetinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler tesadüfi örneklem sistemi ile ulaşılabacaktır.

B. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Anne Ebeveynin Kendi Anne Ret Kabulünün, Ebeveynlik Tutumu Üzerinde Etkisi üzerine çalışılacak tez çalışması nicel araştırma olup, anket uygulaması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini İstanbul ilinde ikamet eden anneler oluşturmaktadır. Örneklem ise 2 ve 6 yaş arası çocukları bulunan anneler oluşturmuştur. Çalışmaya uygulanan anketlerden 2 ve 6 yaş arası çocuğu bulunan 493 dahil edilmiştir. Araştırma da katılımcılara anket formları online olarak iletilmiştir.

C. İşlem

Araştırma anketleri katılımcılara Google Anket yardımıyla online uygulanmıştır.

D. Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Demografik bilgi formu araştırmacı ve tez danışmanı tarafından, çalışmaya uygun şekilde oluşturulmuştur (EK-1).

Ebeveyn Tutum Ölçeği: Baumrind (1966), okul öncesi çocuklarla yaptığı çalışmasında demokratik, otoriter ve izin verici olmak üzere üç ebeveyn tutumu tanımlamıştır (EK-2). Maccoby ve Martin (1983) ise ebeveynliğin ilgi/kabul ve talep olmak üzere iki boyutunu ele alarak, bu iki boyutun kesişmesiyle ortaya çıkan dört ebeveyn özellik planı ortaya atmışlardır. Bunlar demokratik, otoriter, izin verici müsamahakâr ve izin verici ihmalkar ebeveynlik özellikleridir. İlgi/kabul boyutu, bir ebeveynin çocuğunu kabul etme, onun ihtiyaçlarıyla ilgilenme ve sıcaklık derecesiyle ilgilidir. Talep boyutu ise, bir ebeveynin taleplerde bulunması veya çocuğunu kontrol etmeye çalışmasının derecesi ile ilgilidir ve çocukların davranışlarını disipline etme ve kontrolünü içerir. Hem ilgi/kabul hem de talep boyutu ebeveyn yatırımının göstergeleridir. Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin (ETÖ) geliştirilmesinde, hem Baumrind (1966) hem de Maccoby ve Martin'in (1983) yaklaşımları göz önünde bulundurulmuştur. İlgi/kabul ve talep boyutlarına göre sınıflandırılan demokratik, otoriter ve izin verici boyutlardan yararlanılmıştır. Bununla birlikte özellikle ilgi/kabul boyutu ele alınırken ebeveynin sıcaklık özellikleri kullanılmamıştır. Bunun yerine bu boyut sadece, ebeveynin çocuğu kendisinden farklı, biricik bir birey olarak kabulü anlayışını ve çocuğun ihtiyaçlarıyla ilgilenme derecesini tanımlayacak şekilde ele alınmıştır. Zira, Türk kültüründe ebeveynler, sevgi ve kontrolü birbirinden bağımsız olarak değerlendirmemektedir (Kağıtçıbaşı, 1990; Şingir, 1996). Ayrıca, bu boyutlara ilave olarak, Batı kültüründe çok yaygın olmayan ama kendi kültürümüzün ebeveynleri tarafından kullanıldığı bilinen aşırı koruyucu boyut da eklenmiştir (Kuzgun, 1991; Levy, 1966; Yavuzer, 1994).

Ölçek 5'li likert tiptedir. Ölçek demokratik (17 madde), otoriter (11 madde), aşırı koruyucu (9 madde) ve izin verici (9 madde) olmak üzere 4 alt boyuttan (46 madde) oluşmaktadır.

Demokratik Boyut (17 madde): Çocuğun ayrı bir kişi olduğunu kabul etmeyi, bağımsız bir kişilik geliştirmesini ve fikirlerini açıkça ifade etmesini

teşvik etmeyi içerir. (Madde numaraları: 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 15, 18, 20, 23, 25, 29, 36, 37, 38, 42)

Otoriter (11 madde): Çocuğun ayrı bir birey olduğu kabulü yoktur, tersine ebeveynin çocuğun sahibi olduğu anlayışı hakimdir. Tek yönü iletişim, baskı, kurallara koşulsuz itaat, sözel ve fiziksel ceza gibi konuları içerir. (Madde numaraları: 3, 9, 11, 19, 26, 27, 32, 35, 39, 40, 45).

Aşırı Koruyucu (9 madde): Çocuğun kendi başına yetemeyeceği, bu nedenle sürekli korunması gerektiği inancı hakimdir. Uygun olmayan müdahaleleri, aşırı kontrolü, çocuğa sorumluluk vermekten kaçınmayı içerir. (Madde numaraları: 4, 8, 12, 16, 21, 22, 28, 41, 46).

İzin Verici (9 madde): Çocuğun her yaptığını hoş karşılama, çok fazla özgürlük tanıma ve çocuğu şımartma gibi konuları içerir. (Madde numaraları: 1, 17, 24, 30, 31, 33, 34, 43, 44).

Ölçekte ters kodlanan soru bulunmamaktadır. Yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelir. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa değerleri “Demokratik Tutum” için .83, “Otoriter Tutum” için .76, “Aşırı Koruyucu Tutum” için .75 ve “İzin Verici Tutum” için ise .74 olarak bulunmuştur.

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği – Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K):
Katılımcıların çocuklukta yaşamış oldukları ebeveyn kabul-reddi ile ilgili anılarını değerlendirmek amacıyla Rohner tarafından geliştirilmiştir (EK-3). Bu ölçek, aslı 60 madde olarak geliştirilmiş olan Yetişkin EKRÖ'nün, ölçek yapısı korunarak geliştirilmiş kısa formudur. Ölçek, anne ve baba için ayrı ayrı doldurulmaktadır. Yirmi dört maddeden oluşan ölçeğin sıcaklık/şefkat (8 madde), düşmanlık/saldırganlık (6 madde), kayıtsızlık/ihmal (6 madde) ve ayrışmamış ret (4 madde) olmak üzere dört alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “hemen hemen her zaman doğru” (4 puan), “bazen doğru” (3 puan), “nadiren doğru” (2 puan), “hiçbir zaman doğru değil” (1 puan) biçiminde dördümlü Likert tipi ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Alt ölçeklerin puanları, içerdikleri maddelerin toplanması ile elde edilmektedir. Buna göre, sıcaklık/şefkat ölçeğinden alınan yüksek puanlar, bireyin ebeveyninden algıladığı sıcaklığın yüksekliğini ifade ederken; diğer alt ölçeklerden elde edilen yüksek puanlar, bireyin ebeveyni ile

ilişkisinde algıladığı reddi işaret etmektedir. Ölçek toplam puanı, tüm alt ölçek puanlarının toplanması ile elde edilmektedir. Ancak bunun için, öncelikle tüm sıcaklık/şefkat maddelerinin ters kodlanması, ardından diğer alt ölçek puanlarıyla toplanması gerekmektedir. Toplam puanın yüksekliği, bireyin anne veya babası ile ilişkisinde algıladığı reddin yüksekliğine işaret etmektedir. Ölçekten elde edilen puan ranjı 24 (en yüksek düzeyde kabul) ile 96 (en yüksek düzeyde ret) arasında değişmektedir. Orijinal ölçeğin alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları 0.81'in üzerinde bulunmuş, doğrulayıcı faktör analizi 4-faktörlü yapıyı kanıtlamıştır (Senese ve ark., 2016).

E. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan ölçeklerin örnekleme tanımlamada yeterli olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin araştırma amacını ortaya koyacak nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

F. Veri Analizi

Araştırmanın hipotezlerini gerçekleştirmek amacıyla toplanılan bilgiler, kullanılan ölçeklerin puanlanması ve geçersiz veriler de bulundurulurken elektronik ortamda verilerin girişi yapılmıştır. Verilerin işlenmesi için IBM SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Ölçeklerden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak amacıyla çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Parametrik özellikteki veriler için t-testi ve/veya ANOVA ile nonparametrik özellikteki veriler için Mann-Whitney U ve/veya Kruskal Wallis-H testlerinden uygun olanlar kullanılmıştır. Ölçekler ve alt boyutları arasındaki ilişkinin tanımlanması için parametrik özellikteki verilerde Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

IV. BULGULAR

Araştırmada ölçekler yardımıyla elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Katılımcılar ile ilgili tanımlayıcı bulgular verildikten sonra, ölçekler ve ölçeklerle demografik veriler arasındaki ilişki bulguları verilmiştir.

Çizelge 1 Katılımcıların yaş grupları oranları

		N	%
Yaş	23 ve altı	22	4,50
	24-27	87	17,60
	28-32	98	19,90
	33-36	145	29,40
	37-40	119	24,10
	41 ve üstü	22	4,50
	Toplam		493

Katılımcıların %4,50'si 23 ve altı, %17,60'ı 24-27 yaş arası, %19,90'ı 28-32 yaş arası, %29,4'ü 33-36 yaş arası, %24,10'u 37-40 yaş arası ve %4,50'si 40 yaş ve üstüdür (Çizelge 1).

Çizelge 2 Katılımcıların ekonomik durum ile ilgili bilgileri

		N	%
Ekonomik durum	Alt	23	4,70
	Orta	182	36,90
	Alt-Orta	244	49,50
	Üst	29	5,90
	Üst-Orta	15	3,00
	Toplam		493

Ekonomik durum değerlendirmesinde katılımcıların %4,7'si alt gelir düzeyine, %36,90'ı orta gelir düzeyine, %49,50'si alt-orta gelir düzeyine, %5,90'ı üst gelir düzeyine ve %3,0'ü üst-orta gelir düzeyine sahiptir (Çizelge 2).

Çizelge 3 Katılımcıların anne mezuniyet durumu bilgileri

		N	%
Anne mezuniyet durumu	İlkokul	48	9,70
	Ortaokul	181	36,70
	Lise	24	4,90
	Önlisans	163	33,10
	Lisans	77	15,60
	Toplam		493

Katılımcıların anne mezuniyet durumuna bakıldığında %9,70'inin ilkokul, %36,70'inin ortaokul, %4,90'nin lise, %33,10'unun önlisans ve %15,60'nın lisans mezunu olduğu bulundu (Çizelge 2).

Çizelge 4 Katılımcıların eğitim durumu ile ilgili bilgileri

		N	%
Eğitim durumu	Lise	9	1,80
	Önlisans	107	21,70
	Lisans	291	59,00
	Yüksek Lisans	78	15,80
	Doktora	8	1,60
	Toplam	493	100,00

Katılımcıların %1,80'i lise, %21,70'i önlisans, %59'u lisans, %15,80'i yüksek lisans ve %1,60'ı doktora mezunudur (Çizelge 4).

Çizelge 5 Katılımcıların çocukluğunu geçirdiği yer ile ilgili bilgileri

		N	%
Çocukluğun geçtiği yer	Metropol	277	56,20
	Büyükşehir	46	9,30
	İlçe	78	15,80
	Küçük şehir	44	8,90
	Kasaba	9	1,80
	Köy	18	3,70
	Yurtdışı	21	4,30
	Toplam	493	100,00

Katılımcıların çocukluklarının geçtiği yer değerlendirildiğinde %56,20'si metropol, %9,30'unun Büyükşehir, %15,80'inin İlçe, %8,90'nın Küçük şehir, %1,80'inin Kasaba, %3,70'inin Köy ve %4,30'unun Yurtdışı olarak bulunmuştur (Çizelge 5).

Çizelge 6 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyut puan ortalamaları

	N	ort±std	Min.	Max.
Sıcaklık/Şefkat	493	29,66±6,78	8,00	32,00
Düşmanlık/ Saldırganlık	493	9,29±3,55	6,00	24,00
Kayıtsızlık/ İhmal	493	7,90±3,16	6,00	20,00
Ayrılmamış Ret	493	5,48±2,47	4,00	20,00
EKRÖ-toplam	493	38,00±13,99	24,00	96,00

Katılımcılarda EKRÖ-toplam puanı ortalama 38,00±13,99 olarak bulundu. Bu bulgular katılımcıların ebeveyn kabul düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (Çizelge 6).

Katılımcılar EKRÖ-Sıcaklık/Şefkat alt boyut puanı ortalama 29,66±6,78 olarak bulundu. Sıcaklık/Şefkat alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 8 ve

en yüksek puan 32 olarak belirtilmiştir. Katılımcıların ebeveyninden algıladığı Sıcaklık/Şefkat düzeyinin yüksek olduğu bulundu (Çizelge 6).

Katılımcılar EKRÖ-Düşmanlık/Saldırganlık alt boyut puanı ortalama $9,29\pm 3,55$ olarak bulundu. Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 6 ve en yüksek puan 24 olarak belirtilmiştir. Katılımcıların ebeveyninden algıladığı Düşmanlık/ Saldırganlık düzeyinin düşük olduğu bulundu (Çizelge 6).

Katılımcılar EKRÖ-Kayıtsızlık/İhmal alt boyut puanı ortalama $7,90\pm 3,16$ olarak bulundu. Kayıtsızlık/İhmal alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 6 ve en yüksek puan 20 olarak belirtilmiştir. Katılımcıların ebeveyninden algıladığı Kayıtsızlık/İhmal düzeyinin düşük olduğu bulundu (Çizelge 6).

Katılımcılar EKRÖ-Ayrışmamış Ret alt boyut puanı ortalama $5,48\pm 2,47$ olarak bulundu. Ayrışmamış Ret alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 4 ve en yüksek puan 20 olarak belirtilmiştir. Katılımcıların ebeveyninden algıladığı Ayrışmamış Ret düzeyinin düşük olduğu bulundu (Çizelge 6).

Çizelge 7 Katılımcıların ETÖ alt boyut puan ortalamaları

	N	ort±std	Min.	Max.
Demokratik	493	$78,79\pm 6,08$	56,00	85,00
Otoriter	493	$17,92\pm 6,02$	10,00	39,00
Aşırı koruyucu	493	$31,85\pm 6,44$	16,00	45,00
İzin verici	493	$23,72\pm 5,02$	13,00	37,00

Katılımcıların ETÖ- Demokratik alt boyutu ortalama puanı $78,79\pm 6,08$ olarak bulundu. Katılımcıların demokratik tutumları yüksek düzeyde bulundu (Çizelge 7).

Katılımcıların ETÖ- Otoriter alt boyutu ortalama puanı $17,92\pm 6,02$ olarak bulundu. Katılımcıların otoriter tutumları düşük düzeyde bulundu (Çizelge 7).

Katılımcıların ETÖ- Aşırı koruyucu alt boyutu ortalama puanı $31,85\pm 6,44$ olarak bulundu. Katılımcıların aşırı koruyucu tutumları orta düzeyde bulundu (Çizelge 7).

Katılımcıların ETÖ- İzin verici alt boyutu ortalama puanı $23,72\pm 5,02$ olarak bulundu. Katılımcıların izin verici tutumları orta düzeyde bulundu (Çizelge 7).

Çizelge 8 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının yaş gruplarına göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	p*
	23 ve altı	22	31,90±3,25	274,77	5	3,220	0,666
	24-27	87	30,03±6,23	249,93			
Sıcaklık/Şefkat	28-32	98	30±6,82	260,29			
t	33-36	145	28,98±7,72	243,77			
	37-40	119	29,80±6,21	238,06			
	41 ve üstü	22	28,27±7,52	218,09			
Düşmanlık/Saldırganlık	23 ve altı	22	9,72±2,69	292,59	5	20,416	0,001*
	24-27	87	8,36±2,68	213,37			
	28-32	98	9,45±3,25	263,07			
	33-36	145	10,11±4,28	270,44			
	37-40	119	8,60±3,32	214,51			
	41 ve üstü	22	10,09±3,30	284,05			
Kayıtsızlık/İhmal	23 ve altı	22	7,72±2,05	270,14	5	11,655	0,040*
	24-27	87	7,64±2,76	243,60			
	28-32	98	7,78±2,78	243,87			
	33-36	145	8,21±3,64	251,75			
	37-40	119	7,37±2,81	226,18			
	41 ve üstü	22	10,36±4,30	332,55			
Ayrışmamış Ret	23 ve altı	22	4,54±0,67	221,77	5	9,996	0,075
	24-27	87	5,04±1,69	234,26			
	28-32	98	5,41±1,99	258,84			
	33-36	145	5,90±3,12	249,58			
	37-40	119	5,23±2,33	235,06			
	41 ve üstü	22	7±3,14	317,45			
Toplam	23 ve altı	22	35,09±5,13	258,00	5	5,817	0,324
	24-27	87	36,02±11,76	228,43			
	28-32	98	37,66±11,50	257,03			
	33-36	145	40,24±17,18	253,19			
	37-40	119	36,41±12,96	233,97			
	41 ve üstü	22	44,18±17,33	294,45			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

EKRÖ-toplam ve alt boyut puanlarının yaş gruplarına göre farklılaşma durumu değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeye göre;

EKRÖ-toplam, Sıcaklık/Şefkat alt boyutu ve Ayrışmamış Ret alt boyutunda yaş gruplarına göre istatistiksel anlamda farklılık bulunmadı ($p \geq 0,05$) (Çizelge 8).

Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutundan en yüksek puanı 33-36 yaş arası (10,11±4,28) katılımcılar alırken, en düşük puanı 24-27 yaş arası (8,36±2,68) katılımcılar aldı. Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutunda yaş gruplarına göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 8).

Kayıtsızlık/İhmal alt boyutundan en yüksek puanı 41 ve üstü (10,36±4,30) katılımcılar alırken, en düşük puanı 37-40 yaş arası (7,37±2,81) katılımcılar aldı. Kayıtsızlık/İhmal alt boyutunda yaş gruplarına göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 8).

Çizelge 9 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının gelir durumuna göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	p*
Sıcaklık/Şefkat	Alt	23	29,39±8,25	259,13	4	13,738	0,008*
	Orta	182	30,48±6,76	271,05			
	Alt-Orta	244	29,20±6,50	229,42			
	Üst	29	27,72±7,42	206,59			
	Üst-Orta	15	31,53±7,04	300,77			
Düşmanlık/Saldırganlık	Alt	23	9,69±3,56	257,65	4	12,761	0,013*
	Orta	182	9,04±3,78	233,82			
	Alt-Orta	244	9,25±3,15	252,65			
	Üst	29	11,55±4,67	312,81			
	Üst-Orta	15	8±3,20	171,5			
Kayıtsızlık/İhmal	Alt	23	6,91±3,70	164,87	4	23,641	0,000*
	Orta	182	7,60±3,20	229,95			
	Alt-Orta	244	8,19±3,00	268,6			
	Üst	29	8,96±3,77	281,48			
	Üst-Orta	15	6,06±1,27	161,67			
Ayrışmamış Ret	Alt	23	5,65±2,62	267,15	4	13,600	0,009*
	Orta	182	5,47±2,69	241,49			
	Alt-Orta	244	5,42±2,18	252,05			
	Üst	29	6,68±3,40	279,48			
	Üst-Orta	15	4±0,00	138			
Toplam	Alt	23	37,86±17,08	218,2	4	15,506	0,004*
	Orta	182	36,64±14,46	228,06			
	Alt-Orta	244	38,66±12,75	264,02			
	Üst	29	44,48±17,83	289,24			
	Üst-Orta	15	31,53±9,65	162,43			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

EKRÖ-toplam ve alt boyut puanlarının gelir gruplarına göre farklılaşma durumu değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeye göre;

Sıcaklık/Şefkat alt boyutundan en yüksek puanı üst-orta gelir grubunda olan (31,53±7,04) katılımcılar alırken, en düşük puanı üst gelir grubunda olan (27,72±7,42) katılımcılar aldı. Sıcaklık/Şefkat alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 9).

Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutundan en yüksek puanı üst gelir grubunda olan (11,55±4,67) katılımcılar alırken, en düşük puanı üst-orta gelir grubunda olan (8±3,20) katılımcılar aldı. Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 9).

Kayıtsızlık/İhmal alt boyutundan en yüksek puanı üst gelir grubunda olan (8,96±3,77) katılımcılar alırken, en düşük puanı üst-orta gelir grubunda olan (6,06±1,27) katılımcılar aldı. Kayıtsızlık/İhmal alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 9).

Ayrışmamış Ret alt boyutundan en yüksek puanı üst gelir grubunda olan (6,68±3,40) katılımcılar alırken, en düşük puanı üst-orta gelir grubunda olan (4±0,00) katılımcılar aldı. Ayrışmamış Ret alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 9).

EKRÖ-toplam puanında en yüksek puanı üst gelir grubunda olan (44,48±17,83) katılımcılar alırken, en düşük puanı üst-orta gelir grubunda olan (31,53±9,65) katılımcılar aldı. EKRÖ-toplam puanında gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 9).

Çizelge 10 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının anne mezuniyet durumuna göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Sıcaklık/Şefkat	İlkokul	48	27,93±7,80	215,96	4	4,537	0,338
	Ortaokul	181	30,14±6,63	258,51			
	Lise	24	30±5,57	241,88			
	Önlisans	163	29,33±6,83	238,93			
	Lisans	77	30,23±6,65	257,97			
Düşmanlık/Saldırganlık	İlkokul	48	10,33±4,30	280,36	4	6,928	0,140
	Ortaokul	181	9,25±3,70	243,45			
	Lise	24	8,5±3,02	212,00			
	Önlisans	163	9,33±3,18	256,64			
	Lisans	77	8,89±3,55	225,03			
Kayıtsızlık/İhmal	İlkokul	48	8,4±1,36	264,64	4	1,123	0,891
	Ortaokul	181	7,85±3,05	244,59			
	Lise	24	7,5±2,85	232,69			
	Önlisans	163	7,96±3,30	248,27			
	Lisans	77	7,67±2,89	243,45			
Ayrışmamış Ret	İlkokul	48	5,87±3,11	262,23	4	5,425	0,246
	Ortaokul	181	5,58±2,52	255,81			
	Lise	24	4,87±1,96	196,77			
	Önlisans	163	5,43±2,37	243,52			
	Lisans	77	5,29±2,28	239,81			
Toplam	İlkokul	48	41,68±17,07	276,23	4	3,637	0,457
	Ortaokul	181	37,53±13,90	242,19			
	Lise	24	35,87±11,72	229,44			
	Önlisans	163	38,41±13,65	252,97			
	Lisans	77	36,63±13,31	232,92			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

EKRÖ-toplam ve EKRÖ alt boyutlarında annenin eğitim durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulunmadı ($p \geq 0,05$) (Çizelge 10).

Çizelge 11 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının eğitim durumuna göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Sıcaklık/Şefkat	Lise	9	29±7,21	235,5	4	2,865	0,581
	Önlisans	107	30,51±5,95	257,06			
	Lisans	291	29,25±7,16	241,99			
	Yüksek Lisans	78	29,83±6,46	246,14			
	Doktora	8	32,5±5,04	315,88			
Düşmanlık/Saldırganlık	Lise	9	10,44±3,64	304,56	4	3,811	0,432
	Önlisans	107	8,96±3,42	234,5			
	Lisans	291	9,50±3,66	253,63			
	Yüksek Lisans	78	8,91±3,41	235,6			
	Doktora	8	8,5±2,67	219,38			
Kayıtsızlık/İhmal	Lise	9	7,77±2,94	247,28	4	1,562	0,816
	Önlisans	107	7,53±2,83	235,6			
	Lisans	291	8,07±3,38	250,21			
	Yüksek Lisans	78	7,71±2,76	246,37			
	Doktora	8	8,37±2,87	288,56			
Ayrışmamış Ret	Lise	9	5,77±2,48	262	4	1,279	0,865
	Önlisans	107	5,38±2,30	249,15			
	Lisans	291	5,60±2,62	248,56			
	Yüksek Lisans	78	5,17±2,26	233,92			
	Doktora	8	5,12±1,12	272,13			
Toplam	Lise	9	40±13,74	280,28	4	1,681	0,794
	Önlisans	107	36,36±12,54	236,22			
	Lisans	291	38,92±14,86	251,57			
	Yüksek Lisans	78	36,97±12,82	243,33			
	Doktora	8	34,5±9,39	223,25			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

EKRÖ-toplam ve EKRÖ alt boyutlarında katılımcıların eğitim durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulunmadı ($p \geq 0,05$) (Çizelge 11).

Çizelge 12 Katılımcıların EKRÖ-toplam ve alt boyutlarının çocukluğun geçtiği yere göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Sıcaklık/Şefkat	Metropol	277	29,97±6,90	256,3	6	25,777	0,000*
	Büyükşehir	46	29,8±4,66	241,52			
	İlçe	78	30,65±4,73	252,37			
	Küçük şehir	44	30,75±5,95	264,5			
	Kasaba	9	23,33±8,04	136,17			
	Köy	18	29,11±7,93	260,22			
	Yurtdışı	21	22,52±7,34	115,9			
Düşmanlık/Saldırganlık	Metropol	277	9,09±3,54	237,13	6	28,197	0,000*
	Büyükşehir	46	9,19±3,92	240,35			
	İlçe	78	8,65±2,53	234,85			
	Küçük şehir	44	10,15±3,85	284,95			
	Kasaba	9	13±1,73	414,67			
	Köy	18	8,88±4,66	193,25			
	Yurtdışı	21	11,42±3,48	331,62			
Kayıtsızlık/İhmal	Metropol	277	7,69±3,01	240,27	6	12,92	0,044*
	Büyükşehir	46	7,58±3,03	228,43			
	İlçe	78	7,80±2,68	252,97			
	Küçük şehir	44	8,04±3,08	254,99			
	Kasaba	9	12,66±4,44	401			
	Köy	18	8,61±4,00	262,64			
	Yurtdışı	21	8,66±4,27	258,17			
Ayrışmamış Ret	Metropol	277	5,34±2,40	235,82	6	24,003	0,001*
	Büyükşehir	46	5,60±2,76	251,9			
	İlçe	78	4,78±1,06	235,68			
	Küçük şehir	44	5,79±2,41	275,58			
	Kasaba	9	9,33±3,04	431,33			
	Köy	18	6,33±3,51	264,97			
	Yurtdışı	21	6,61±3,44	271,43			
Toplam	Metropol	277	37,16±13,98	234,31	6	23,675	0,001*
	Büyükşehir	46	37,54±14,26	245,84			
	İlçe	78	35,58±7,88	248,06			
	Küçük şehir	44	38,25±13,47	255,02			
	Kasaba	9	56,66±16,53	398,17			
	Köy	18	39,72±18,97	226,36			
	Yurtdışı	21	49,19±17,08	349,05			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

EKRÖ-toplam ve alt boyut puanlarının çocukluğun geçtiği yere göre farklılaşma durumu değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeye göre;

Sıcaklık/Şefkat alt boyutundan en yüksek puanı çocukluğu küçük şehirde geçen (30,75±5,95) katılımcılar alırken, en düşük puanı çocukluğu yurtdışında geçen (22,52±7,34) katılımcılar aldı. Sıcaklık/Şefkat alt boyutunda çocukluğun geçtiği yere göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 12).

Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutundan en yüksek puanı çocukluğu yurtdışında geçen (11,42±3,48) katılımcılar alırken, en düşük puanı çocukluğu ilçede geçen (8,65±2,53) katılımcılar aldı. Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutunda çocukluğun geçtiği yere göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 12).

Kayıtsızlık/İhmal alt boyutundan en yüksek puanı çocukluğu kasaba geçen (12,66±4,44) katılımcılar alırken, en düşük puanı çocukluğu büyükşehirde geçen (7,58±3,03) katılımcılar aldı. Kayıtsızlık/İhmal alt boyutunda çocukluğun geçtiği yere göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 12).

Ayrışmamış Ret alt boyutundan en yüksek puanı çocukluğu kasabada geçen (9,33±3,04) katılımcılar alırken, en düşük puanı çocukluğu ilçede geçen (4,78±1,06) katılımcılar aldı. Ayrışmamış Ret alt boyutunda çocukluğun geçtiği yere göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 12).

EKRÖ-toplam puanında en yüksek puanı çocukluğu kasabada geçen (56,66±16,53) katılımcılar alırken, en düşük puanı çocukluğu ilçede geçen (35,58±7,88) katılımcılar aldı. EKRÖ-toplam puanında çocukluğun geçtiği yere göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 12). Bu durum çocukluğu kasabada geçenlerin ebeveyn reddinin çocukluğu diğer yerlerde geçenlerden daha yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde çocukluğu ilçede geçenlerin ebeveyn kabulünün diğer yerlerde geçenlerden daha yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Çizelge 13 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının yaş gruplarına göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Demokratik	23 ve altı	22	78,09±6,89	252,59	5	6,469	0,261
	24-27	87	77,50±7,24	220,75			
	28-32	98	79,27±5,60	259,12			
	33-36	145	78,88±5,71	242,69			
	37-40	119	79,45±5,82	265,11			
	41 ve üstü	22	78,27±5,80	221,68			
Otoriter	23 ve altı	22	18,09±4,17	271,27	5	9,987	0,076
	24-27	87	17,02±7,27	208,57			
	28-32	98	18,15±6,40	248,22			
	33-36	145	17,97±5,81	249,08			
	37-40	119	18,18±4,80	268,92			
	41 ve üstü	22	18,63±7,89	237,00			
Aşırı koruyucu	23 ve altı	22	35,27±5,07	321,45	5	29,028	0,000*
	24-27	87	34,25±7,09	299,09			
	28-32	98	32,53±6,18	258,76			
	33-36	145	30,80±5,73	223,84			
	37-40	119	30,14±6,31	212,96			
	41 ve üstü	22	32,18±7,31	250,91			
İzin verici	23 ve altı	22	26±5,43	298,91	5	15,654	0,008*
	24-27	87	22,34±6,02	205,42			
	28-32	98	24,56±5,28	266,05			
	33-36	145	23,36±4,20	241,06			
	37-40	119	23,56±4,14	249,27			
	41 ve üstü	22	26,45±6,38	301,55			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

Ebeveyn tutumu alt boyutlarından demokratik ve otoriter alt boyut düzeyleri yaş gruplarına göre farklılık göstermedi ($p \geq 0,05$).

Ebeveyn tutumu aşırı koruyucu alt boyutundan en düşük puanı 37-40 yaş arası (30,14±6,31) katılımcılar alırken, en yüksek puanı 23 ve altı yaş grubunda (35,27±5,07) olanlarda saptandı. Aşırı koruyucu alt boyutunda yaş gruplarına göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 13).

Ebeveyn tutumu izin verici alt boyutundan en düşük puanı 24-27 yaş arası (22,34±6,02) katılımcılar alırken, en yüksek puanı 41 ve üstü yaş grubunda (26,45±6,38) olanlarda saptandı. İzin verici alt boyutunda yaş gruplarına göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 13).

Çizelge 14 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının gelir durumuna göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Demokratik	Alt	23	80,56±5,82	315,78	4	14,501	0,006*
	Orta	182	79,84±5,04	267,25			
	Alt-Orta	244	77,91±6,64	226,92			
	Üst	29	77,48±7,12	229,45			
	Üst-Orta	15	80,2±3,44	256,37			
Otoriter	Alt	23	16,13±2,43	223,17	4	15,108	0,004*
	Orta	182	17,24±5,46	231,56			
	Alt-Orta	244	18,30±6,27	255,27			
	Üst	29	22,03±8,16	324,88			
	Üst-Orta	15	14,93±2,46	185,80			
Aşırı koruyucu	Alt	23	26,43±6,98	143,48	4	17,147	0,002*
	Orta	182	31,68±6,78	242,26			
	Alt-Orta	244	32,68±5,91	263,97			
	Üst	29	30,93±6,32	236,33			
	Üst-Orta	15	30,53±6,02	207,90			
İzin verici	Alt	23	20,95±3,69	167,24	4	12,845	0,012*
	Orta	182	23,84±5,22	249,75			
	Alt-Orta	244	23,75±5,05	246,79			
	Üst	29	25,62±4,48	306,83			
	Üst-Orta	15	22,53±2,82	223,73			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

Ebeveyn tutumu demokratik alt boyutundan en yüksek puanı alt gelir grubunda olan (80,56±5,82) katılımcılar alırken, en düşük puanı üst gelir grubunda olan (77,48±7,12) katılımcılar aldı. Demokratik alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 14).

Ebeveyn tutumu otoriter alt boyutundan en yüksek puanı üst gelir grubunda olan (22,03±8,16) katılımcılar alırken, en düşük puanı üst-orta gelir grubunda olan (14,93±2,46) katılımcılar aldı. Otoriter alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 14).

Ebeveyn tutumu aşırı koruyucu alt boyutundan en yüksek puanı alt-orta gelir grubunda olan (32,68±5,91) katılımcılar alırken, en düşük puanı alt gelir grubunda olan (26,43±6,98) katılımcılar aldı. Aşırı koruyucu alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 14).

Ebeveyn tutumu izin verici alt boyutundan en yüksek puanı üst gelir grubunda olan (25,62±4,48) katılımcılar alırken, en düşük puanı alt gelir grubunda olan (20,95±3,69) katılımcılar aldı. İzin verici alt boyutunda gelir durumuna göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 14).

Çizelge 15 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının anne mezuniyet durumuna göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Demokratik	İlkokul	48	78,39±6,93	244,89	4	1,178	0,882
	Ortaokul	181	78,85±5,92	246,22			
	Lise	24	77,75±5,96	218,60			
	Önlisans	163	78,82±6,31	249,88			
	Lisans	77	79,15±5,52	252,92			
Otoriter	İlkokul	48	17,12±5,55	228,05	4	4,192	0,380
	Ortaokul	181	18,08±6,38	246,40			
	Lise	24	16,87±5,95	213,33			
	Önlisans	163	17,93±6,07	247,40			
	Lisans	77	18,35±5,40	269,86			
Aşırı koruyucu	İlkokul	48	31,18±6,38	235,84	4	0,887	0,926
	Ortaokul	181	32,08±6,54	251,55			
	Lise	24	31,5±7,37	233,50			
	Önlisans	163	31,69±6,27	244,39			
	Lisans	77	32,18±6,44	252,98			
İzin verici	İlkokul	48	23,87±5,38	249,73	4	3,101	0,541
	Ortaokul	181	23,55±5,29	239,82			
	Lise	24	22,54±5,88	208,90			
	Önlisans	163	23,94±4,51	255,99			
	Lisans	77	23,93±4,96	255,02			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

Ebeveyn tutumu alt boyut puanları anne eğitim durumuna göre farklılık göstermedi ($p \geq 0,05$) (Çizelge 15).

Çizelge 16 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının eğitim durumuna göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Demokratik	Lise	9	79,66±5,67	262,94	4	2,796	0,593
	Önlisans	107	78,13±6,35	230,89			
	Lisans	291	79,02±6,12	253,79			
	Yüksek Lisans	78	78,58±5,75	238,79			
	Doktora	8	80,12±5,05	277,81			
Otoriter	Lise	9	20,77±9,99	263,78	4	1,869	0,760
	Önlisans	107	18,34±6,05	260,04			
	Lisans	291	17,87±6,14	243,35			
	Yüksek Lisans	78	17,14±4,90	237,84			
	Doktora	8	18,62±5,73	275,75			
Aşırı koruyucu	Lise	9	33,11±9,18	279,44	4	1,170	0,883
	Önlisans	107	31,56±6,09	241,47			
	Lisans	291	32,05±6,54	250,69			
	Yüksek Lisans	78	31,43±6,31	237,81			
	Doktora	8	31,5±6,54	239,88			
İzin verici	Lise	9	26,44±5,57	321,44	4	6,763	0,149
	Önlisans	107	23,52±4,90	241,78			
	Lisans	291	23,86±5,06	250,72			
	Yüksek Lisans	78	22,85±4,65	224,42			
	Doktora	8	26,75±6,45	317,81			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

Ebeveyn tutumu alt boyut puanları katılımcıların eğitim durumuna göre farklılık göstermedi ($p \geq 0,05$) (Çizelge 16).

Çizelge 17 Katılımcıların ETÖ alt boyut puanlarının çocukluğun geçtiği yere göre değerlendirilmesi

		N	ort±std	Ortalama sıra	sd	χ^2	P*
Demokratik	Metropol	277	78,73±5,70	239,21	6	10,887	0,092
	Büyükşehir	46	79,21±6,43	263,48			
	İlçe	78	77,94±6,94	231,71			
	Küçük şehir	44	81,18±3,48	299,31			
	Kasaba	9	81±1,500	273,67			
	Köy	18	78,33±8,55	284,94			
	Yurtdışı	21	76,23±8,30	216,86			
Otoriter	Metropol	277	17,51±5,51	240,79	6	9,356	0,155
	Büyükşehir	46	17,17±4,32	241,77			
	İlçe	78	18,41±5,49	267,99			
	Küçük şehir	44	19,13±9,43	232,05			
	Kasaba	9	16,33±4,27	211,50			
	Köy	18	17,44±6,74	231,94			
	Yurtdışı	21	21,71±7,40	321,79			
Aşırı koruyucu	Metropol	277	31,27±6,55	232,87	6	20,031	0,003*
	Büyükşehir	46	30,41±5,68	216,98			
	İlçe	78	34,5±5,69	308,07			
	Küçük şehir	44	32,45±7,48	263,80			
	Kasaba	9	31,66±3,50	237,00			
	Köy	18	32,11±4,11	255,08			
	Yurtdışı	21	31,57±7,41	234,48			
İzin verici	Metropol	277	23,12±5,11	229,87	6	13,174	0,040*
	Büyükşehir	46	23,54±3,76	250,54			
	İlçe	78	24,35±4,76	264,32			
	Küçük şehir	44	24,79±5,61	268,00			
	Kasaba	9	26,66±3,27	344,33			
	Köy	18	25,94±6,22	294,44			
	Yurtdışı	21	24,28±4,23	274,48			

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Kruskal-Wallis H test

Ebeveyn tutumu alt boyutlarından demokratik ve otoriter alt boyut düzeyleri çocukluğun geçtiği yere göre farklılık göstermedi ($p \geq 0,05$) (Çizelge 17).

Ebeveyn tutumu aşırı koruyucu alt boyutundan en düşük puanı çocukluğu büyükşehirde geçen (30,41±5,68) katılımcılar alırken, en yüksek puanı çocukluğu ilçede geçen (34,5±5,69) katılımcılarda saptandı. Aşırı koruyucu alt boyutunda çocukluğun geçtiği yere göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 17).

Ebeveyn tutumu izin verici alt boyutundan en düşük puanı çocukluğu metropolde geçen (23,12±5,11) katılımcılar alırken, en yüksek puanı çocukluğu kasabada geçen (26,66±3,27) katılımcılarda saptandı. İzin verici alt boyutunda

çocukluğun geçtiği yere göre istatistiksel anlamda farklılık bulundu ($p \leq 0,05$) (Çizelge 17).

Çizelge 18 EKRÖ-toplam ve alt boyutları ile ETÖ alt boyutları arasındaki korelasyon düzeyleri

		Demokratik	Otoriter	Aşırı koruyucu	İzin verici
Sıcaklık/Şefkat	r	,151**	-,115*	,189**	,119**
	p	0,001	0,010	0,000	0,008
Düşmanlık/Saldırganlık	r	-0,070	,305**	-,094*	,202**
	p	0,123	0,000	0,037	0,000
Kayıtsızlık/İhmal	r	-0,076	,258**	-0,042	,177**
	p	0,094	0,000	0,358	0,000
Ayrışmamış ret	r	-0,073	,301**	0,011	,193**
	p	0,108	0,000	0,809	0,000
EKRÖ-toplam	r	-,129**	,274**	-,110*	0,056
	p	0,004	0,000	0,015	0,216

* $p \leq 0,05$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır.

** $p \leq 0,001$ istatistiksel anlamda farklılık bulunmaktadır. Sperman Korelasyon testi.

EKRÖ-toplam ve alt boyutları ile ETÖ alt boyutları arasındaki korelasyon düzeyleri Çizelge 18’de verilmiştir. Buna göre;

EKRÖ- Sıcaklık/Şefkat alt boyutu ile ETÖ- Demokratik alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,151$ $p=0,001$). EKRÖ- Sıcaklık/Şefkat alt boyutu ile ETÖ- Otoriter alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde ilişki bulundu ($r=-0,115$ $p=0,010$). EKRÖ- Sıcaklık/Şefkat alt boyutu ile ETÖ- Aşırı koruyucu alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,189$ $p=0,000$). EKRÖ- Sıcaklık/Şefkat alt boyutu ile ETÖ- İzin verici alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,119$ $p=0,008$). EKRÖ-Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutu ile ETÖ-Otoriter alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,305$ $p=0,000$). EKRÖ-Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutu ile ETÖ-Aşırı koruyucu alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde ilişki bulundu ($r=-0,094$ $p=0,037$). EKRÖ-Düşmanlık/Saldırganlık alt boyutu ile ETÖ-İzin verici alt boyutu arasında düşük

düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,202$ $p=0,000$). EKRÖ- Kayıtsızlık/İhmal alt boyutu ile ETÖ-Otoriter alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,258$ $p=0,000$). EKRÖ- Kayıtsızlık/İhmal alt boyutu ile ETÖ-İzin verici alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,177$ $p=0,000$). EKRÖ- Ayrışmamış ret alt boyutu ile ETÖ-Otoriter alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,301$ $p=0,000$). EKRÖ- Ayrışmamış ret alt boyutu ile ETÖ-İzin verici alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,193$ $p=0,000$). EKRÖ- toplam puanı ile ETÖ-Demokratik alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde ilişki bulundu ($r=-0,129$ $p=0,004$). EKRÖ- toplam puanı alt boyutu ile ETÖ-Otoriter alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulundu ($r=0,274$ $p=0,000$). EKRÖ- toplam puanı alt boyutu ile ETÖ-Aşırı koruyucu alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif yönde ilişki bulundu ($r=-0,110$ $p=0,015$).

Söz konusu korelasyonların gösterdiği üzere katılımcılarda şefkat düzeyi arttıkça demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici tutum düzeylerinin de arttığı bulundu. Bunun tam tersi olarak şefkat düzeylerinin artması/azalması otoriter tutumun azalmasına/artmasına neden olduğu bulundu. Düşmanlık/Saldırganlık düzeylerinin artması Otoriter ve izin verici tutum düzeylerinin artmasına etki etmektedir. Fakat Düşmanlık/Saldırganlık düzeylerinin artması aşırı koruyucu tutum düzeylerinin azalmasına neden olmaktadır. Kayıtsızlık/İhmal ve Ayrışmamış ret düzeylerinin artması/azalması benzer oranda Otoriter ve İzin verici tutum düzeylerinin artması/azalmasına etki ettiği bulundu.

V.TARTIŞMA

Günümüz dünyasında genel olarak ana babaların çocuğun sağlıklı olmasını ve güvenlik ihtiyacını sağlamak, çocukları yaşama bir yetişkin olarak hazırlamak ve çocuklara kültürel değerleri aktarmak gibi üç temel amaca ulaşmaya çalışma eğiliminde oldukları görülmektedir (APA, 2016). Bu amaçlara ulaşmada ebeveynlik (anneye veya babaya ait) stili ve ebeveynlik uygulamaları gibi iki ayrı kavrama yüklenen anlamlar önem kazanmaktadır. Ana babalık amaçlarının (parenting goal), ana babalık uygulamalarının (parenting practice) ve ana baba çocuk arasındaki ilişkinin duygusal atmosferinin (parenting style) bir araya gelerek ana babalığı ortaya çıkardığını ifade edilmektedir (Spera, 2005; Steinberg ve ark., 1992). Çocuğu gelişimsel olarak etkileyen öğelerin değerlendirilebilmesi için ana babalık stili ile ana babalık uygulamalarının arasında bir ayrım yapılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Çünkü benzer ebeveynlik stiline sahip ana babaların birbirinden farklı ebeveynlik uygulamaları olabilir (Eryavuz, 2006). Mevcut araştırmada anne ebeveynin kendi anne ret kabulünün, ebeveynlik tutumu üzerinde etkisi araştırılmıştır.

Katılımcıların anne mezuniyet durumuna bakıldığında %9,70'inin ilkokul, %36,70'inin ortaokul, %4,90'ının lise, %33,10'unun önlisans ve %15,60'ının lisans mezunu olduğu bulunmuştur. Katılımcıların %1,80'i lise, %21,70'i önlisans, %59'u lisans, %15,80'i yüksek lisans ve %1,60'ı doktora mezunudur. Katılımcıların çocukluklarının geçtiği yer değerlendirildiğinde %56,20'si metropol, %15,80'inin İlçe, %8,90'ının küçük şehir olarak bulunmuştur.

EKRÖ değerlendirmesinde alınan puanların yüksek olması ebeveyn reddinin yüksek olduğunu; düşük olması ise ebeveyn kabulünün yüksek olduğunu göstermektedir (Senese ve ark., 2016). Mevcut araştırmada EKRÖ değerlendirmesinde düşük puan alınmıştır. Bu durum katılımcıların ebeveyn kabul düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca mevcut araştırmada katılımcıların ebeveyninden algıladığı Sıcaklık/Şefkat düzeyinin yüksek; Düşmanlık/ Saldırganlık, Kayıtsızlık/İhmal ve Ayrışmamış Ret düzeyleri ise

düşük olarak bulunmuştur. Mevcut araştırmaya, benzer olarak Can ve Aksel (2017)'nin yaptığı çalışmada da ebeveynlerin kabul düzeylerinin yüksek bulunduğu belirtilmiştir. Ebeveynliğin kişisel bazı özelliklerin yanı sıra, evliliğe ait ve ailesel deneyimler, yaş, eğitim düzeyi, meslek ve güvenlik, psikolojik, sosyal ve ekonomik kaynaklar gibi çeşitli doğal olay ve sosyal durumlardan da etkilenebilmektedir. Ayrıca, kültürün de ebeveynlik uygulamalarında etkili olduğu belirtilmiştir (Eryavuz, 2006; Şanlı ve Möztürk, 2015). Mevcut araştırmada ebeveyn kabul düzeyinin yüksek olmasının toplum yapısı ve kültüründen kaynaklandığı düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada yaş değişkenine göre katılımcıların Sıcaklık/Şefkat alt boyutu ve Ayrışmamış Ret alt boyut düzeyleri arasında farklılık bulunmamıştır. 33-36 yaş arası katılımcılarda düşmanlık/Saldırganlık alt boyutundan ve 41 ve üstü Kayıtsızlık/İhmal alt boyutundan en yüksek puanı aldığı bulunmuştur. Fakat bu puanlar yaş aralığındaki bireylerin ebeveynlerine karşı hissettikleri düşmanlık/Saldırganlık ve Kayıtsızlık/İhmal duygularının çok düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Yapılan bir araştırmada katılımcıların yaşa göre ebeveyn ret-kabul alt boyutlarında aldıkları puanların farklılık göstermediği belirtilmiştir (Özer, 2019). Akün (2014), çalışmasında 45 yaş üzeri katılımcıların çocukluklarında daha fazla sıcaklık/şefkat algıladığını belirtmiştir. Literatür incelendiğinde yaş değişkeni ve algılanan anne baba kabul reddi ile ilgili yeterli araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu araştırmada, algılanan ebeveyn kabul reddinin yaşa göre farklılaşmamasının nedeni olarak yaş grup aralıklarının birbirine çok yakın olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada katılımcıların ebeveyn kabul-ret düzeylerinin gelir durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Üst gelir düzeyine sahip olan katılımcılarda ebeveyn kabulü daha yüksek iken, orta-üst gelir düzeyine sahip olan katılımcılarda ebeveyn kabulü daha düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Erkan ve Toran (2004), çalışmalarında annelerin aylık gelir düzeyi durumuna göre ebeveyn kabul-ret düzeylerinin farklılaştığını ve annenin gelir düzeyi arttıkça ret davranışının azaldığını bildirmiştir. Araştırma bulgularımız Erkan ve Toran (2004)'ın araştırması ile uyum sağlamaktadır. Literatürde yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Gelgör (2016)'ün araştırmasında algılanan ebeveyn kabul ret/ kontrolün ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmadığı

bildirilmiştir. Kaya (2013), yaptığı çalışmada gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin gelir düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha yüksek duyu dışavurum düzeyine sahip olduğunu belirtmiştir. Akün (2014)'ün çalışmada ise düşük gelirli bireylerin orta ve yüksek gelirli bireylere göre ebeveyn ret düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Demiriz ve Öğretir (2007), çalışmalarında, alt sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin, annelik rolünü daha fazla reddeden, aile içinde daha geçimsiz ve daha sıkı disiplin uygulayan bir tavırda oldukları görülmektedir. Ailelerde ekonomik düzeyin yükselmesi ebeveynlik uygulamasını olumsuz etkileyen faktörleri ortadan kaldırmaktadır. Bu durum bireylerin yaşam doyumunu ve mutluluk düzeylerini artırmaktadır.

Mevcut araştırmada katılımcıların anne eğitim düzeyine göre kabul-ret düzeylerinde farklılık bulunmamıştır. Kağıtçıbaşı (2010)'nın araştırmasında Ülkemizde annelerin eğitim düzeyinin çocuğa karşı sıcaklık ve duygusal bağlılığı etkilemediğini belirtmiştir. Erkan ve Toran (2004)'in araştırmasında 5 yaşında çocuk sahibi olan ve düşük sosyoekonomik düzeyden gelen 123 anne ile yaptıkları araştırma, lise mezunu ve daha üzeri seviyede eğitim almış olan annelerin daha kabul edici olduğu, buna karşın 36 eğitimsiz olan annelerin daha reddedici olduğu sonucunu vermiştir. Gelgör (2016), çocuğun anne ve babasından algıladığı kabul ret/ kontrol düzeyinin anne ve babanın eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Azizli (2018), 18-28 yaş aralığı katılımcılar ile yaptığı çalışmada sadece anne reddi ortalamalarının annenin eğitim düzeyine göre farklılaştığını bulurken baba eğitim düzeyine göre algılanan anne baba kabul ret düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığını saptamıştır. Araştırma sonuçları literatürle uyum sağlamaktadır.

Mevcut araştırmada çocukluğu kasabada geçenlerin ebeveyn reddinin çocukluğu diğer yerlerde geçenlerden daha yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde çocukluğu ilçede geçenlerin ebeveyn kabulünün diğer yerlerde geçenlerden daha yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Mevcut araştırmada katılımcıların demokratik tutumlarının yüksek, otoriter tutumları düşük, aşırı koruyucu ve izin verici tutumlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Ebeveyn tutumu alt boyutlarından demokratik ve otoriter alt boyutları yaşa göre farklılık göstermemiştir. Katılımcılardan 23 ve altı olanların algıladıkları ebeveyn tutumu aşırı koruyucu ve 41 ve üstü yaş grubunun algıladığı

ebeveyn tutumu ise izin verici olarak saptanmıştır. Aktaş (2011)'in yaptığı çalışmada, demokratik ebeveyn tutumu ile yaş arasındaki korelasyona bakılmış, sonuç olarak yaş arttıkça demokratik tutumun azaldığını saptanmıştır. Alpoğuz (2014) araştırmasında ise gelir düzeyinin artmasıyla ebeveynlerden gördükleri tutumları demokratik algılandığı ve gelir düzeyi azalmasıyla otoriter olarak algılandığı bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada ebeveyn tutumlarının gelir durumuna göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Mevcut çalışmada gelir durumu daha düşük olan katılımcılarda demokratik tutum düzeyleri daha yüksek bulunmuşken, gelir durumu daha yüksek olan katılımcılarda otoriter tutum düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Gelir durumu alt-orta olanlarda ise aşırı koruyucu tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu, gelir durumu üst seviyede olan katılımcılarda ise izin verici tutumun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada gelir durumu düşük olan annelerin gelir durumu yüksek olan annelere göre daha otoriter ve reddedici tutumu benimsedikleri bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada ebeveyn tutumu düzeyleri eğitim durumuna göre farklılık göstermemiştir. Fakat literatürde Nacak ve ark. (2011)'nin çalışmasında 115 düşük düzeyde eğitilmiş ve 120 yüksek düzeyde eğitilmiş anne ile ebeveynlik tutumları incelenmiştir. Araştırma sonucunda yüksek eğitilmiş annelerin düşük eğitilmiş annelere kıyasla daha yüksek izin verici tutum düzeylerinin olduğu bildirilmiştir (Nacak ve ark., 2011). Ayrıca Şanlı ve Öztürk (2015)'ün çalışmasında eğitim düzeyi arttıkça annelerin daha demokratik tutum sergiledikleri belirtilmiştir. Çalışmalar arasında ortaya çıkan sonuç farklılığının araştırmaların uygulandığı örneklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ebeveyn tutumu alt boyutlarından demokratik ve otoriter alt boyut düzeyleri çocukluğun geçtiği yere göre farklılık göstermemiştir. Fakat ilçede yaşayan katılımcıların algıladığı ebeveyn tutumu aşırı koruyucu ve kasabada yaşayan katılımcıların algıladığı ebeveyn tutumu izin verici olarak bulunmuştur. Metropol ve Büyükşehirde yaşayanlarda aşırı koruyucu ve izin verici tutu düzeyleri düşük oranda bulunmuştur. Şanlı ve Öztürk (2015)'ün araştırmasında ise köyde yaşayan annelerin baskıcı, koruyucu ve il merkezinde yaşayan annelerin ise daha demokratik olduğu belirtilmiştir.

Çocukların yetiştirilme biçimleri onların gelişimini, kişiliklerini ve sosyoduygusal uyumlarını etkilediği gibi, ebeveynleriyle olan etkileşim biçimlerini etkileyebilir (Cuervo, 2010). Palacios (1999) çoklu etki modelinde ebeveyn-çocuk ilişkilerinin çift yönlü olduğu ortaya koymuştur Daha sonraki araştırmalar da bu etkileşimlerin karşılıklı, çift yönlü ve döngüsel bir etki içerdiğini göstermektedir (Espinal ve ark., 2006). Bu nedenle, bazı araştırmalar daha spesifik olarak, çocukların ve ergenlerin duygusal uyumu ile aile dinamikleri arasında karşılıklı, çift yönlü bir bağlantı olduğunu öne sürmektedir (Estevez ve ark., 2005).

Ebeveyn yetiştirme stilleri, ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşime girdiklerinde meydana gelen tutum ve davranışların nasıl olacağını belirlemektedir (Garcia ve ark., 2018; Shabsavari, 2012). Farklı ebeveynlik tarzları (otoriter, müsamahakâr, otoriter ve ihmalci) iki ana boyut etrafında ifade edilmektedir. Bu an boyutlar duygulanım/ iletişim ve kontrol/talep etme olarak belirtilmiştir (Moreno-Ruiz ve ark., 2018; Garcia ve ark., 2018). Ebeveyn duygusu/iletişim boyutu, ebeveynlerin çocuklarına ne kadar özen gösterdiklerini ve çocuklarını kabul ettiklerini ifade eder (Garcia ve ark., 2018). Bu bağlamda, Rohner (2016) ebeveyn davranışının kabul etme ve reddetme şeklinde iki özelliğini tanımlar. Bu tanım, çocuklarını kabul eden ebeveynlerin sevgi ve şefkatinden reddedilme gösteren ebeveynler tarafından tiksinti veya kınamaya kadar değişebileceği bir süreci belirtmektedir.

Ebeveyn kabul-ret teorisi, ana boyutunun (yani kabul-ret ekseninin) yetiştirme sürecinde gelişen ebeveyn davranışının belirli yönlerini şekillendirdiğini gösteren kanıtlara dayanmaktadır (Rohner, 2004). Ebeveynin kabulü daha fazla psikolojik uyum ile ilişkiliyken, ebeveyn reddi psikolojik bozukluklarla ilişkilidir (Dwairy, 2010). Bazı araştırmalar, çocukların ve ergenlerin psikolojik ve sosyal uyumunun, ebeveynleriyle olan ilişkilerinin kabul veya reddedilmeye dayalı olmasına bağlı olarak farklı olduğu sonucuna varmıştır (Rohner, 2004; Garcia ve ark., 2005).

VI.SONUÇ

Mevcut araştırmada ise ebeveyn kabul ret düzeyleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Sıcaklık/şefkat alt boyutunun ebeveyn tutumları ile daha ilişkili olduğu bulunmuş ve bu durumun katılımcı bireylerde ebeveynde algılanan Sıcaklık/şefkat düzeyinin yüksek olmasından kaynaklandığı düşünölmektedir. Ayrıca algılanan Düşmanlık/Saldırganlık düzeylerinin artması/azalmasının otoriter ve izin verici tutum düzeylerinin de aynı oranda artması/azalması şeklinde ilişki bulunmuştur. Algılanan Kayıtsızlık/İhmal düzeyinin de otoriter ve izin verici tutum ile doğru orantılı olduğu bulunmuştur. Katılımcılarda demokratik ve aşırı koruyucu ebeveyn stilinin ebeveyn kabul düzeylerini negatif yönde minimal düzeyde etkilediği bulunmuştur. Yani ebeveynlerde demokratik ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun artması ebeveyn kabul düzeyini artmaktadır. Bunun tam tersi olarak otoriter ebeveyn tutum düzeyinin artması ebeveyn kabul düzeyini azaltmaktadır.

VII. ÖNERİLER

Araştırma konusuna ilişkin literatür taraması yapılırken farkedildiği üzere alanın bazı başlıklarında yeterli çalışma mevcut değildir. Özellikle ebeveyn kabul-ret kuramının sosyo kültürel alt sistemler teorisine ilişkin olarak yapılacak çalışmaların alana katkı sağlayacağı su götürmez bir gerçektir. Öte yandan beklenenin dışında sonuçların ortaya çıktığı bu araştırma göstermektedir ki demografik bir değişken olarak yaşın ebeveyn tutumları üzerine olan etkisi de alanda yeterince üzerinde durulmamış konu başlıklarından biridir.

Son olarak bu araştırmada ebeveyn tutumlarının anne ebeveynin kabul ret algısıyla ilişkisine bakılmış ancak nesiller arası etkileşim düşünüldüğünde annenin kök ailesinin içindeki ebeveyn kabul ret algısına değinme şansı olmamıştır. Araştırmanın boyutsal olarak bu alanda genişletilmesinde literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

VIII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- DÖNMEZER, İ. (1999). **Ailede iletişim ve etkileşim: Sağlıklı İnsan, Sağlıklı Aile.** Sistem Yayıncılık. İstanbul
- GOLDENBERG, H., GOLDENBERG. I. (2013). **“Family Therapy: An Overview”.** Boston, MA: Cengage Learning.
- GROSS, J.J., THOMPSON, A. (2007). **“Emotion Regulation: Conceptual Foundations”.** Handbook of Emotion Regulation. Ed. In J. J. Gross. New York: Guilford Press. 3-24.
- GÜLAY, H., ÖNDER, A. (2011). **“Sürdürülebilir gelişim için okulöncesi dönemde çevre eğitimi”.** Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- HARWOOD, RL., MİLLER, JG., IRİZARRY, NL. (1997). **“Culture and Attachment: Perceptions of the Child in Context”.** New York: Guilford Press.
- KARASAR, N. (2016). **“Bilimsel araştırma yöntemi”**,(31. Basım) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- KULAKSIZOĞLU, A. (2011). **“Engelli Çocuk ve Ergenlerin Hakları El Kitabı: Anne-Baba ve Öğretmenler İçin.** Birinci Baskı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- LANDY, S., OSOFSKY, JD. (2009). **“Pathways to Competence: Encouraging Healthy Social and Emotional Development in Young Children”**, Second Edition. Baltimore, MD: Paul H. Brookes.
- LÉVY-BRUHL, L., CLARE, L. A. (1966). **“Primitive mentality”** (No. 231). George Allen & Unwin Limited.
- OKAGAKİ, L., BİNGHAM, GE. (2005). **“Parenting: An Ecological Perspective.** 2nd ed. Luster T, Okagaki L, editors. Mahwah, NJ:

Lawrence Erlbaum Associates; 2005. pp. 3–33. (Parents' social cognitions and their parenting behaviors).

PALACIOS, J. (1999). “**La familia y su papel en el desarrollo afectivo y social**. In *Desarrollo afectivo y Social*”; López, F., Etxebarria, I., Fuentes, M.J., Ortiz, M.J., Eds.; Pirámide: Madrid, Spain, pp. 267–284.

ROGOFF, B. (2003). “**The Cultural Nature of Human Development**”. New York: Oxford University Press.

ROHNER, R.P. (1975). “**They Love Me, They Love Me Not: A Worldwide Study of the Effects of Parental Acceptance and Rejection**”, HRAF Press., New Haven, Ct

YAVUZER, H. (1994). “**Çocuk psikolojisi**”.(11. bs.). İstanbul: Remzi.

YAVUZER, H. (2005). **Anne- Baba ve Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitapevi.

DERGİ / MAKALELER

ABEDİ, A., AARİZİ, HR., SOBHANİNEJAD, M. (2005). “The relationship between motivation and academic achievement of high school students in Isfahan with their characteristics”. **Scientific-Research Journal of Shahed University**, 12(12): 29–38.

ARTEMİS, G., TOULOUMAKOS, A. K. (2016). “They Accept Me, They Accept Me Not” Psychometric Properties of the Greek Version of the Child Parental Acceptance–Rejection Questionnaire–Short Form”. **Journal of Family Issues**, 37(9), 1226-1243.

AUNOLA, K., NURMİ, J. E. (2005). “The role of parenting styles in children's problem behavior”. **Child development**, 76(6), 1144-1159.

AYDIN, A., YAMAÇ, A. (2014). “The Relations between the Acceptance and Child Rearing Attitudes of Parents of Children with Mental Disabilities”. *Eurasian Journal of Educational Research* 54: 79-98.

BALDWIN, A. L. (1948). “Socialization and the parent-child relationship”. **Child Development**, 127-136.

BAUMRIND, D. (1966). “Effects of authoritative parental control on child

- behavior”. **Child development**, 887-907.
- BAUMRIND, D. (1971). “Harmonious parents and their preschool children”. **Developmental psychology**, 4(1p1), 99.
- BERTERA, EM., CREWE, SE. (2013). “Parenthood in the twenty-first century: African American grandparents as surrogate parents”. **Journal of Human Behavior in the Social Environment**, 23(2):178–192.
- BİABANGARD, E. (2006). “The relationship between self-esteem, achievement motivation and academic achievement in third year high school students of Tehran”. **Psychological Studies**. 2006; 4(3): 131–44.
- BOYLE, C. L., SANDERS, M. R., LUTZKER, J. R., PRINZ, R. J., SHAPIRO, C., WHITAKER, D. J. (2010). “An analysis of training, generalization, and maintenance effects of primary care Triple P for parents of preschool-aged children with disruptive behavior”. **Child Psychiatry & Human Development**, 41(1), 114.
- BÜYÜKÖZTÜRK, S., EROĞLU, B. K., GELİNCİK, A., ÜZÜMCÜ, A., ÖZŞEKER, F., ÇOLAKOĞLU, B., UYGUNER, Z. O. (2009). “A Turkish family with a novel mutation in the promoter region of the C1 inhibitor gene”. **Journal of Allergy and Clinical Immunology**, 123(4), 962-964.
- CABRERA, N., TAMİS-LEMONDA, CS., BRADLEY, RH., HOFFERTH, S., LAMB, ME. (2000). “Fatherhood in the twenty-first century”. **Child Development**, 71(1):127–136.
- CAN, H. Ö., AKSEL, E. Ş. (2017). “Ebeveyn Kabulü/Reddi İle Ebeveyn Uygulamaları İlişkisi ve Etkileyen Faktörler”. *Humanities Sciences*, 12(1), 35-50.
- CARDUCCİ, B. J., ZİMBARDO, P. G. (1995). “Are You Shy?: Well, you have lots of company”. **Psychology Today-New York-**, 28, 34-34.
- CASAS, J. F., WEİGEL, S. M., CRİCK, N. R., OSTROV, J. M., WOODS, K. E., YEH, E. A. J., HUDDLESTON-CASAS, C. A. (2006). “Early parenting and children's relational and physical aggression in the preschool and home contexts”. **Journal of Applied Developmental Psychology**, 27(3),

209-227.

- CHEAH, CS., CHIRKOV, V. (2008). "Parents' personal and cultural beliefs regarding young children: A cross-cultural study of aboriginal and Euro-Canadian mothers". **Journal of Cross-Cultural Psychology**, 39(4):402–423.
- CUERVO, A. (2010). "Prácticas de crianza y desarrollo socioafectivo en la infancia. Rev. Divers". **Perspect. Psicol**, 6, 111–121
- ÇELENK, S. (2003). "The prerequisite for school success: Home-school cooperation". **İlköğretim Online**, 2(2), 28-34.
- ÇETİN, K. (2018). "Engelli Çocuğa Sahip Çocuklarını Kabul- Reddi ile Sosyal Destek İlişkisinin Çeşitli Değişkenlerce Yordanması". **Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. 9. 2, 137- 154.
- DAGGETT, J., O'BRIEN, M., ZANOLLI, K., PEYTON, V. (2000). "Parents' attitudes about children: associations with parental life histories and child-rearing quality". **Journal of Family Psychology**, 14(2), 187.
- DARLING, N., CUMSILLE, P. (2003). "Theory, measurement, and methods in the study of family influences on adolescent smoking". **Addiction**, 98, 21-36.
- DARLING, N., STEINBERG, L. (1993). "Parenting style as context: An integrative model". **Psychological bulletin**, 113(3), 487.
- DEMİRİZ, S., ÖĞRETİR A. D. (2007). "Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi". **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 15(1), 105-122
- DERMAN, M. T., BAŞAL, H. A. (2013). "Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki". **Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2(1), 115-144.
- DİREKTÖR, C., M. ÇAKICI. (2012). "Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Kabul ve Reddinin Psikolojik Sorunlar Üzerine Etkisi". **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1, 132- 144.
- DURAL, G., YALCIN, I. (2014). "Investigation of Relationship Between Parental

Acceptance and Psychological Adjustment Among University Students”. **Journal of Psychiatry & Neurological Sciences**, 27(3).

DWAIRY, M. (2010). “Parental acceptance-rejection: A fourth cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children”. **J. Child Fam. Stud**, 19, 30–35

ELMORE, CA., GAYLORD-HARDEN, NK. (2013). “The influence of supportive parenting and racial socialization messages on African American youth behavioral outcomes”. **Journal of Child and Family Studies**, 22(1):63–75.

ESPINAL, I., GÍMENO, A., GONZÁLEZ, F. (2006). “El enfoque sistémico en los estudios sobre la familia”. **Rev. Int. Sist.** 14, 21–34.

ESTÉVEZ, E., MUSÍTU, G., HERRERO, J. (2005). “El rol de la comunicación familiar y del ajuste escolar en la salud mental del adolescente”. **Salud Ment**, 28, 81–89

FERNÁNDEZ-GARCÍA, C. M., RODRÍGUEZ-MENÉNDEZ, C., PEÑA-CALVO, J. V. (2017). “Parental control in interpersonal acceptance-rejection theory: a study with a Spanish sample using Parents’ Version of Parental Acceptation-Rejection/Control Questionnaire”. **Anales De Psicología/Annals of Psychology**, 33(3), 652-659.

GARCÍA, O.F., SERRA, E., ZACARÉS, J.J., GARCÍA, F. (2018). “Parenting styles and short-and long-term socialization outcomes: A study among Spanish adolescents and older adults”. **Psychosoc. Interv**, 27, 153–161.

GRACIA, E., LILA, M., MUSÍTU, G. (2005). “Rechazo parental y ajuste psicológico y social de los hijos”. **Salud Ment**, 28, 73–81

GROSSMANN, K., GROSSMANN, KE., FREMMER-BOMBÍK, E., KINDLER, H., SCHEUERER-ENGLISCH, H. (2002). “The uniqueness of the child-father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study”. **Social Development**, 11(3):301–337.

HUGHES, C. M., SMYTH, S., LOWE-STRONG, A. S. (2009). “Reflexology for the treatment of pain in people with multiple sclerosis: a double-blind

- randomised sham-controlled clinical trial”. **Multiple Sclerosis Journal**, 15(11), 1329-1338.
- IRUKA, IU., DURDEN, T., KENNEL, P. (2015). “Changing faces: Parenting, culture, and child learning and development”. **Zero To Three Journal**, 35(4):10.
- KAGİTCİBASİ, C. (2010). “Changing Life Styles—Changing Competencies: Turkish Migrant Youth in Europe”. **Historical Social Research/Historische Sozialforschung**, 151-168.
- KÂGİTÇİBAŞI, Ç. (1990). *Family and socialization in cross-cultural perspective: A model of change*. In J. J. Berman (Ed.), *Current theory and research in motivation, Vol. 37. Nebraska Symposium on Motivation, 1989: Cross-cultural perspectives* (p. 135–200). University of Nebraska Press.
- KARABOĞA, F., EKER E. (2020). “Adolescents' Parental Rejection Perceptions and The Attachment Styles as a Parameter of Tendency to Violence”. **Humanistic Perspective**, 2(2), 143-158.
- KARATAŞ, S., SERTELİN-MERCAN Ç., DÜZEN, A. (2016).” Ergenlerin Ebeveyn İlişkilerine Yönelik Algıları: Nitel Bir İnceleme”. **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 19, 237-257.
- KAYTEZ, N., DURUALP E. (2016). “Annelerin Kabul- Ret Düzeylerinin Çocuğun Mizacı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. **Akademik Bakış Dergisi**. 58, 418- 431.
- KHALEQUE, A. (2013). “Perceived parental warmth, and children’s psychological adjustment, and personality dispositions: A meta-analysis”. **Journal of child and Family studies**, 22(2), 297-306.
- KHALEQUE, A., ROHNER, R. P. (2012). “Pancultural associations between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adults: A meta-analytic review of worldwide research”. **Journal of cross-cultural Psychology**, 43(5), 784-800.
- KHALEQUE, A., ROHNER, RONALD P. (2002). “Perceived Parental Acceptance Rejection and Psychological Adjustment: A Meta-Analysis of

CrossCultural and Intracultural Studies”. **Journal of Marriage and Family**, 64: 54-64.

KILIÇ- YILDIZ M, DAĞ İ. (2017). “The Examination of the Relationship Between Perceived Parental Acceptance- Rejection and Anger Expression Styles and Depressive Symptoms”. **J Clin Psy**. 20. 2, 84-95.

KİM, Y. H., KİM, S. J. (2008). “Child-rearing Attitudes of Fathers of Preschool Children: Korean Parent As A Teacher Inventory”. **Journal of Korean Academy of Child Health Nursing**, 14(1), 79-89.

KOÇ, E., C. KAYGUSUZ. (2016). “The Effect of Adolescent-Parent Relationship enhancement Program on Adolescent Perceived Parental Acceptance / Rejection Levels and Family Functions”. **Guidance and Psychological Counselling**. 13. 3, 4338- 4355.

KUZGUN, Y. (1991). “Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi”, Aile Yazıları. Ankara: **Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları**.

KYOUNG-SOOK, C. (2008). “Parental Control and Korean Family: Comparing Anglo American and Korean Cultural Beliefs”. **Family and Culture** 20 (4): 183-203.

LEYENDECKER, B., LAMB, ME., HARWOOD, RL., SCHÖLMERİCH, A. (2002). “Mothers' socialisation goals and evaluations of desirable and undesirable everyday situations in two diverse cultural groups”. **International Journal of Behavioral Development**, 26(3):248–258.

MACÍAS, M. M., SAYLOR, C. F., ROWE, B. P., & BELL, N. L. (2003). Age-related parenting stress differences in mothers of children with spina bifida. **Psychological reports**, 93(3_suppl), 1223-1232.

MİRANDA, M. C., AFFUSO, G., ESPOSITO, C., BACCHİNİ, D. (2016). “Parental acceptance–rejection and adolescent maladjustment: mothers’ and fathers’ combined roles”. **Journal of Child and Family Studies**, 25(4), 1352-1362.

MORENO-RUIZ, D., ESTÉVEZ, E., JIMÉNEZ, T., MURGUÍ, S. (2018).

- “Parenting Style and Reactive and Proactive Adolescent Violence: Evidence from Spain”. **Int. J. Environ. Res. Public Health**, 15, 2634
- MUTCHLER, JE., BAKER, LA., LEE, S. (2007). “Grandparents responsible for grandchildren in Native-American families”. **Social Science Quarterly**, 88(4):990–1009.
- NACAĞ, M., YAĞMURLU, B., DURGEL, E. VE VİJDER, F. (2011). “Metropol ve Anadolu’da Ebeveynlik: Biliş ve Davranışlarda Şehrin ve Eğitim Düzeyinin Rolü”. **Türk Psikoloji Dergisi**. 26. 67, 85-100.
- OGELMAN, H. G, UÇAR- ÇABUK F. (2013). “5 Yaş Çocuklarının Sosyal Konumlarının Anne Balarının Kabul Ret Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi”. **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 2.18, 23- 45.
- OGELMAN, H. G., ÖNDER, A., SEÇER, Z., ERTEN, H. (2013). “Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarının yordayıcı etkisi”. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (29), 143-152.
- PARKER, G. (1984). “The measurement of pathogenic parental style and its relevance to psychiatric disorder”. **Social Psychiatry**, 19(2), 75-81.
- PUTNICK, D. L., BORNSTEIN, M. H., LANSFORD, J. E., CHANG, L., DEATER-DECKARD, K., Dİ GIUNTA, L., PASTORELLİ, C. (2012). “Agreement in mother and father acceptance-rejection, warmth, and hostility/rejection/neglect of children across nine countries”. **Cross-Cultural Research**, 46(3), 191-223.
- ROHNER, RONALD P. & ROHNER, EVELYN. C. (1981). “Parental Acceptance-Rejection and Parental Control: Cross-Cultural Codes”. **Ethnology** 20 (3): 245-260.
- ROHNER, RONALD P. (1980). “Worldwide Tests of Parental Acceptance-Rejection Theory: An Overview”. **Cross-Cultural Research** 15(1): 1-21.
- ROHNER, RONALD P. (2004). “The Parental ‘Acceptance-Rejection Syndrome’: Universal Correlates of Perceived Rejection”. **American Psychologist** 59: 827-840.

- ROHNER, RONALD P. (2016). "Introduction to Interpersonal Acceptance-Rejection Theory (IPARTheory), Methods, Evidence, and Implications". **Online Readings in Psychology & Culture** 6(1).
- ROHNER, RONALD P., & PETTENGILL, SANDRA M. (1985). "Perceived Parental Acceptance Rejection and Parental Control Among Korean Adolescents". **Child Development** 56(2): 524.
- ROHNER, RONALD P., KHALEQUE, ABDUL & COURNOYER, DAVID E. (2005). "Parental Acceptance Rejection: Theory, Methods, Cross-Cultural Evidences, and Implications". **Ethos** 33: 299-333.
- ROHNER, RONALD P., KHALEQUE, ABDUL & COURNOYER, DAVID E. (2012). "Overview of Parental Acceptance Rejection Theory. Introduction to parental acceptance rejection theory, methods, evidence, and implications". **Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection, University of Connecticut**. 56(2): 534
- ROSENTHAL, MK., ROER-STRÏER, D. (2006). "What sort of an adult would you like your child to be?": Mothers' developmental goals in different cultural communities in Israel. **International Journal of Behavioral Development**, 30(6):517–528
- SALTALI, N. D., ARSLAN, E. (2012). "Parent's Attitudes as a Predictor of Preschoolers' Social Competence and Introverted Behavior". **Elementary Education Online**, 11(3).
- SARCHE, M., SPICER, P. (2008). "Poverty and health disparities for American Indian and Alaska Native children". **Annals of the New York Academy of Sciences**, 1136(1):126–136.
- SARWAR, M. (2016). "Indoor risks of pesticide uses are significantly linked to hazards of the family members". **Cogent Medicine**, 3(1), 1155373.
- SCHAEFER, E. S. (1965). "A configurational analysis of children's reports of parent behavior". **Journal of consulting psychology**, 29(6), 552.
- SEARS, Y., MACCOBY, E. (1960). "Patterns of child rearing". Row Peterson. **Stanford, Calif.: Stanford University Press**
- SENESE, V. P., BACCHINI, D., MIRANDA, M. C., AURINO, C., SOMMA, F.,

- AMATO, G., ROHNER, R. P. (2016). “The adult parental acceptance–rejection questionnaire: a cross-cultural comparison of Italian and American short forms”. **Parenting**, 16(4), 219-236.
- SHAHSAVARI, M. A. (2012). “General Overview On Parenting Styles And Its Effective Factors”. **Aust. J. Basic Appl. Sci**, 6, 139–142.
- SPERA, C. (2005). “A Review of The Relationship Among Parenting Practices, Parenting Styles, and Adolescent School Achievement”. **Educational Psychology Review**, 17(2);125-146.
- STEINBERG, L., BLATT-EISENGART, I., CAUFFMAN, E. (2006). “Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful homes: a replication in a sample of serious juvenile offenders”. **Journal of Adolescence Research**, 16, 47–58.
- STEINBERG, L., LAMBORN, S., DORNBUSCH, S., AND DARLING, N. (1992). “Impact of Parenting Practices on Adolescent Achievement: Authoritative Parenting, School Involvement, and Encouragement to Succeed”. **Child Dev**, 63; 1266–1281.
- ŞANLI, D., ÖZTÜRK, C. (2015). “Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi”. **Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi**, 8(4), 240-246.
- YAZDANI, S., DARYEI, G. (2016). “Parenting styles and psychosocial adjustment of gifted and normal adolescents. Pacific Science Review B”: **Humanities and Social Sciences**, 2(3), 100-105.

TEZLER

- AKTAŞ, S. (2011). “9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- AKÜN, E. (2014). “Algılanan Ebeveyn Kabul- Reddinin Çeşitli Psikopatolojilerle ilişkisi”. *Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü.

ALPOĞUZ, D. U. (2014). “Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi”. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.

ARSLAN, H. (2010). “Algılanan Ebeveyn Kabul ve Reddinin Mizaç ve Karakter Özelliklerine Etkisi”. Master Thesis. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı.

ASLAN, B. (2014). “Ebeveyn Kabul Reddi ve İntihar Olasılığı: Yaşam ve Amaçları ve Yalnızlık Açısından Bir Değerlendirme”. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AZİZLİ, M. E. (2018). “Algılanan Ebeveyn Kabul- Ret düzeyi ile Kendini Belirleme Arasındaki İlişkide Özerklik Desteğinin Aracı Rolü”. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇAKIR- AKSU, P. (2014). “8- 14 Yaş Grubu Klinik Örneklemede Ebeveyn Kabul Ret Algısının İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERYAVUZ, A (2006). “Çocuklukta Algılanan Ebeveyn Kabul veya Reddinin Yetişkinlik Dönemi Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkileri”. Unpublished Doctoral Dissertation. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GELGÖR, F. Z. (2016). “Anne, Baba Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul- Red ve Kontrolünün Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi ile İlişkisi”. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARABOĞA, F. (2018). “Ebeveyn Reddi Algısı Yüksek Olan Ergenlerin Şiddet Eğilimine Yönelmesinde Bağlanma Biçiminin Etkisinin İncelenmesi”, (Doctoral Dissertation, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

KAYA, Ç. (2013). “Sosyal İyi Olma ile Duygusal Dışavurum Arasındaki İlişkilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- KEFAYAT, M. (2012). "The relationship between attitudes and parenting practices with creativity of the first year high school students of Ahvaz [dissertation] Ahvaz": Chamran University.
- KUZGUN, Y. (1973). "Anne-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi", HÜ Eğitim Enstitüsü (Doctoral dissertation, Doktora Tezi, Ankara).
- ÖZER, R. (2019). "Ergenlik Döneminde Algılanan Ebeveyn Kabul Reddi, Duygu Dışavurum ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.
- SALAHUR, E. (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Geriye Dönük Olarak Algılamış Oldukları Ebeveyn Kabul veya Reddinin Yetişkin Bağlanma Biçimleri ve Depresif ile İlişkisi". Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞINGİR, H. (1996). "Anne ve babanın çocuğa uyguladığı ceza ile çocuğun anne ve babaya karşı sevgisi arasındaki ilişki". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi: Ankara.
- YAKIN, D (2011). "Parental Acceptance-Rejection/Control and Symptoms of Psychopathology: Mediator Roles of Personality Characteristics". Unpublished Master Thesis. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- YILMAZ, A. (2010). "Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne-baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İNTERNET KAYNAĞI

- AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION [APA]. (2016). Parenting American Psychological Association [APA]. <http://www.apa.org/topics/parenting/>
- Erkan, S , Toran, M . (2004). Alt sosyo-ekonomik düzey annelerin çocuklarını kabul ve reddetme davranışlarının incelenmesi (diyarbakır ili örneği) . Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 27 (27) , . Retrieved

from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7811/102507>

MEHRAFZA, M., MİRMANSOURİ, A., OUDİ, M., HOSEEİNİ, A. (2005).
“Administration of NTG before embryo transfer does not increase
pregnancy rate, 95(100).
https://applications.emro.who.int/imemrf/Iran_J_Reprod_Med/Iran_J_Reprod_Med_2005_3_2_95_100.pdf

IX. EKLER

Ek-1: Demografik Bilgi Formu

Ek-2: Ebeveyn Tutum Ölçeği

Ek-3: Yetişkin Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği

Ek-4: Anket İzin Yazışmaları

Ek-5: Etik Kurul Kararı

Ek-1: Demografik Bilgi Formu

- 1- Kaç yaşındasınız?
- 2- Sizce aileniz ekonomik olarak hangi gruptadır?
- 3- Annenizin son mezun olduğu okul?
- 4- Sizin son mezun olduğunuz okul?
- 5- Çocukluğunuz nerede geçti?

Ek-2: Ebeveyn Tutum Ölçeği

Cümleleri okuduktan sonra o ifadenin size ne kadar uyduğunu aşağıdaki 5 seçenekten birinin altındaki kutucuğa işaret koyarak belirtiniz. Örneğin, okuduğunuz ifade size tamamıyla uyuyorsa "her zaman böyledir" seçeneğini, size çoğunlukla uyuyorsa "çoğu zaman böyledir" seçeneğini, bazen uyuyorsa "bazen böyledir" seçeneğini, size çok az uyuyorsa "nadiren böyledir" seçeneğini ya da size hiç uymuyorsa, "hiçbir zaman böyle değildir" seçeneğini işaretleyebilirsiniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece size uyan seçeneği işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemlidir. Bu nedenle, bazı ifadeler size benzer gelse de lütfen hepsini mutlaka cevaplandırınız. 2-6 yaş arasında birden fazla çocuğunuz varsa, lütfen soruları çocuklardan sadece birisi için cevaplandırınız.

CÜMLELER	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					

Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					
Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					
Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.					
Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.					
Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.					
Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.					
Çocuğum iyi davrandığında onu överim.					
Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.					
Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.					
Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.					
Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.					
Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.					
Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.					
Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.					
Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.					
Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.					
Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.					
Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.					
Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.					
Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.					
Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.					

Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.					
Çocuğumu şımartırım.					
Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.					
Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.					
Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.					
Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.					
Çocuğuma karşı sabırsızım.					
En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.					
Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.					
Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.					
Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.					
Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.					
Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.					
Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.					

Ek-3: Yetişkin Ebeveyn Kabul-Ret Ölçeği

Bu sayfada anne-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve annenizin siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin annenizin size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “ Hemen hemen her zaman doğru“, “Bazen doğru“, “Nadiren doğru“ veya “Hiçbir zaman doğru değil“ şıklarından birini işaretleyiniz.

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
6.	Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
7.	Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
8.	Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
9.	Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
10.	Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
11.	Ondan yardım istediğimde beni	☐	☐	☐	☐

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
	duymazlıktan gelirdi.				
12.	Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
13.	Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
14.	Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
15.	Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unuturdu.	☐	☐	☐	☐
16.	Eğer kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
17.	Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
18.	Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
19.	Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
20.	Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
21.	Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
22.	Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
23.	Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
24.	Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐

Ek-4: Anket İzin Yazışmaları

Ek-5: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 23.07.2020-2468

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-020
Konu : Etik Onayı Hk.

Sayın Arzum TÜRK

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 02.07.2020 tarihli ve 2020/06 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

Evrak Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/enVision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BELM30VDT>

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:<http://www.aydin.edu.tr/>

Bilgi için: Tuğba SÜNNETÇİ
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı: Arzum TÜRK

Aldığı Sertifikalar:

1. NOVARGE – AİLE DANIŞMANLIĞI
2. IAA – REKLAMCILAR TAHTAYA
3. KURUMSALKAMPUS – PHOTOSHOP
4. KURUMSALKAMPUS – 3D STUDIO MAX
5. 5N1K – PSYCHODYNAMIC TRAINING
6. EKA – ETKİLİ İLETİŞİM BECERİLERİ

UZMANLIK ALANI:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	GPA	Yıl
Lisans	SİNEMA TV	BEYKENT ÜNİVERSİTESİ	3,7/4	2013
Y. Lisans	PSİKOLOJİ	İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ	3,95/4	2021

Yüksek Lisans Tez Başlığı: Anne Ebeveynin kendi Anne Ret Kabulünün, Ebeveynlik Tutumu Üzerine Etkisi

GÖREVLER:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
UZMAN ÖĞRETİCİ	İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ VAKFI ADIGÜZEL GÜZEL SANATLAR LİSESİ SİNEMA TV BÖLÜMÜ	2020

İdari Görevler: İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ VAKFI ADIGÜZEL
GÜZEL SANATLAR LİSESİ STV BÖLÜMÜ, BÖLÜM BAŞKANLIĞI

ESERLER:

A. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

A1. Anne Ebeveynin kendi Anne Ret Kabulünün, Ebeveynlik Tutumu Üzerine Etkisi

KURAM VE UYGULAMADA SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ